

gemeente
Neder-Betuwe

Kadernota 2016-2019

gemeente Neder-Betuwe

- Dodewaard.
- Echteld.
- IJzendoorn.
- Kesteren.
- Ochten.
- Opheusden.

Opheusden, 28 mei 2015

Behandeling gemeenteraadsvergadering
van 2 juli 2015

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD VAN HET COLLEGE	4
LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING KADERNOTA	6
FINANCIËLE POSITIE EN VERWACHT TOEKOMSTIG PERSPECTIEF	8
DE FINANCIËLE VERTALING VAN DE KADERNOTA 2016-2019	8
TOELICHTING OP DE FINANCIËLE POSITIE	9
UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2016-2019	10
TOTAALOVERZICHT VAN NIEUW BELEID/NIEUWE ONTWIKKELINGEN	12
TOTAALOVERZICHT VAN BELEIDSOMBUIGINGEN EN BEZUINIGINGEN	13
NIEUWE ONTWIKKELINGEN EN OMBUIGINGEN IN DE PROGRAMMA'S	15
PROGRAMMA 1: BESTUUR EN DIENSTVERLENING	16
PROGRAMMA 2: OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	17
PROGRAMMA 3: FYSIEKE LEEFOMGEVING	18
PROGRAMMA 4: ECONOMIE	19
PROGRAMMA 5: SOCIAAL DOMEIN	20
OVERZICHT VAN: ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	21
ONTWIKKELINGEN IN DE PARAGRAFEN	23
PARAGRAAF 2: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	24
PARAGRAAF 3: ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	26
PARAGRAAF 5: VERBONDEN PARTIJEN	27
PARAGRAAF 7: BEDRIJFSVOERING	31
BESLUITVORMING	35
BESLUITVORMING Z/15/32638 RAAD/15/01880	36
BIJLAGEN	37
AANSLUITING GEPRESENTEERDE FINANCIËLE POSITIE 15 APRIL 2015 EN KADERNOTA 2016-2019	38
OVERZICHT VAN GEBRUIKTE AFKORTING	40

VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Aan de raad van de gemeente Neder-Betuwe,

Hierbij bieden wij u de kadernota 2016-2019 aan. De kadernota is een strategisch en toekomstgericht document in de Planning- en Control-cyclus (P&C-cyclus). Hierin worden de beleidskeuzes en prioriteiten, voortvloeiend en afgewogen vanuit actuele maatschappelijke en financiële ontwikkelingen, voor de komende jaren vastgelegd. Deze keuzes en kaders worden in de begroting van het volgende jaar en in de meerjarenramingen verder uitgewerkt.

De kadernota is bedoeld om aan te geven hoe volgens de huidige inzichten de ontwerpbegroting 2016 (met bijbehorende meerjarenraming 2017-2019), die wij in het tweede halfjaar ter besluitvorming aan u voorleggen, eruit zal komen te zien. Door de kadernota in uw raadsvergadering te behandelen, bent u tevens in de gelegenheid om richtinggevende uitspraken te doen over de inhoud van de ontwerpbegroting 2016. Uiteindelijk zal de ontwerpbegroting 2016 derhalve gevormd worden door de inhoud van deze kadernota, uw richtinggevende uitspraken bij de behandeling ervan alsmede relevante nieuwe zaken die zich na behandeling van de kadernota voordoen.

Vorig jaar is met de start van een nieuwe bestuurlijke periode een nieuw coalitieprogramma 'Samenwerken aan een vitale samenleving' vastgesteld, waarin de contouren voor de komende jaren worden geschetst. Een nadere uitwerking van het coalitieprogramma hebben wij beschreven in het uitvoeringsprogramma 2014-2018 welke wij als leidraad aanhouden in beleidsvorming en beleidsuitvoering.

Deze kadernota bevat nog grote financiële onzekerheden, zoals de objectieve verdeelmodellen voor het sociale domein en het groot onderhoud van het gemeentefonds. Deze zorgen ervoor dat veel minder goed dan gebruikelijk een helder financieel beeld geschetst kan worden. Wanneer we uit zouden gaan van de nu bekende en bevestigde informatie is het perspectief meerjarig sluitend. Tegelijkertijd weten we zeker dat er nieuwe informatie beschikbaar gaat komen die dit beeld in positieve zin zullen beïnvloeden, maar de mate waarin dit gebeurt is ons nog niet bekend.

De komende maanden, onder meer door de inhoud van de meicirculaire, zal meer duidelijkheid ontstaan. Voor ons P&C-proces betekent dit dat het echte zwaartepunt van de budgettaire kaderstelling helaas niet bij de kadernota maar bij de begroting komt te liggen. Uiteraard informeren wij u zodra nieuwe financiële informatie voorhanden is.

Wij doen in deze kadernota aan u, voor een aantal thema's nog geen voorstellen voor nieuw beleid. Wij willen met duidelijke en goed onderbouwde voorstellen komen. Dit heeft tot gevolg dat als wij u bij de begroting alsnog nieuw beleid aanbieden, wij daar gelijker tijd financiële dekking tegenover moeten zetten. Een tweetal onderwerpen worden nu al separaat naast deze kadernota aan u te besluitvorming aangeboden. Het betreft de onderwerpen "Verbetering invulling en uitvoering Juridisch Control" en "Beheerplan gemeentelijke sportparken Neder-Betuwe 2016-2025". Voor de extra lasten die deze twee onderwerpen met zich meenemen zullen wij bij de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 u aanvullende dekking aanbieden zodat de in deze kadernota geformuleerde doelstellingen behouden blijven.

Onderwerpen die wij in deze kadernota opnemen hebben alles te maken met het realiseren van uw visie. De visie van de gemeente Neder-Betuwe geeft aan dat wij een financieel gezonde gemeente willen zijn en dat ons weerstandsvermogen minimaal gelijk moet zijn aan onze risico's (dus een weerstandsratio van minimaal 1,0). Om deze punten uit de visie te realiseren hebben wij een aantal financiële doelstellingen geformuleerd. Met het behalen van deze doelstellingen groeit de gemeente Neder-Betuwe naar een financieel gezonde gemeente waarbij ons weerstandsratio minimaal 1,0 of hoger is. De geformuleerde financiële doelstellingen zijn:

- het realiseren van een adequate omvang van het budget voor onvoorziene uitgaven om onvoorziene tegenvallers te kunnen opvangen en te voldoen aan de minimale norm dit gehanteerd wordt bij artikel 12-gemeenten en die door de commissie BBV acceptabel wordt bevonden;
- een structurele exploitatieruimte (begrotingsoverschot) oplopend naar minimaal € 500.000 vanaf 2018 en verdere jaren;
- deze structurele exploitatieruimte storten wij jaarlijks in de algemene reserve ter verbetering van ons weerstandsvermogen en weerstandsratio, zodat wij in 2019 een weerstandsratio bereiken van minimaal 1,0.

Om bovenstaande doelstellingen te behalen hebben wij u verschillende bezuinigingspakketten (scenario's) aangeboden die u kunt gebruiken om richtinggevende uitspraken te doen ten behoeve van het opstellen van deze kadernota. Op 30 april hebben wij een thema-avond georganiseerd over dit onderwerp. Tijdens deze thema-avond heeft u richtinggevende uitspraken gedaan over de aan u aangeboden bezuinigingspakketten. Op voordracht van u hebben wij het gele scenario als bezuinigingsmaatregelen in deze kadernota opgenomen.

Na het verwerken van de door u aangegeven bezuinigingsmaatregelen en het nodige nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen kan geconcludeerd worden dat wij de geformuleerde doelstellingen, om te groeien naar een financieel gezonde gemeente met een weerstandsratio van minimaal 1,0 of hoger in 2019 gaan behalen. Een structurele exploitatieruimte (begrotingsoverschot) van minimaal € 500.000 wordt op termijn behaald. Wij voldoen aan de in deze kadernota opgenomen uitgangspunten voor het hebben van een sluitende begroting en meerjarenraming wat inhoudt dat wij de repressieve toezichtvorm van onze provinciale toezichthouder zullen ontvangen.

Opgemerkt moet worden dat de financiële positie in deze kadernota op een drie tal punten afwijkt van de aan u op 15 april 2015 aangeboden financiële positie voor de thema-avond van 30 april 2015 ter voorbereiding op de kadernota 2016. De financiële effecten van de 1^e bestuursrapportage 2015 zijn negatiever dan in eerste instant werd geprognoseerd. De taakstellende bezuinigingen (het gele scenario) wijken in beperkte mate af van hetgeen was geprognoseerd en het in deze kadernota opgenomen nieuw beleid wijkt ook licht af. In een bijlage welke aan deze kadernota is toegevoegd zijn de afwijkingen in de financiële positie in tabelvorm opgenomen.

Wij zien met belangstelling uw besluitvorming over de kadernota 2016-2019 tegemoet zodat wij deze kadernota kunnen verwerken bij het samenstellen van de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 en dat wij u een begroting en meerjarenraming kunnen aanbieden waarin wij de doelstellingen om te groeien naar een financieel gezonde gemeente kunnen behouden.

In deze kadernota zijn de gevolgen van de meicirculaire 2015 dus niet opgenomen. Als onverhoopt blijkt dat er op basis van deze circulaire nog aanvullende bezuinigingen noodzakelijk zijn, zullen wij daarmee bij het opstellen van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019, rekening houden en u concrete voorstellen doen. Onze doelstelling is een sluitende begroting 2016 en een sluitende meerjarenraming 2017-2019.

De secretaris,
drs. J.J.J. van Huffelen

De burgemeester,
ir. C.W. Veerhoek

LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING KADERNOTA

De kadernota is opgezet met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). Naast deze bron zijn ook de kaders en criteria genoemd in de Gemeentewet, de Algemene Wet Bestuursrecht en het Provinciaal Beleidskader Financieel toezicht van belang.

De opbouw en indeling van deze kadernota sluit volledig aan bij andere documenten uit het P&C-instrumentarium van de gemeente Neder-Betuwe, zoals de begroting, de bestuursrapportages en de jaarstukken.

Naast een voorwoord van het college, een overzicht van de financiële positie met een verwacht toekomstig perspectief, een toelichting op de financiële positie en een overzicht van uitgangspunten waarop het samenstellen van onze begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 moet worden gebaseerd, wordt een totaaloverzicht van nieuwe ontwikkelingen en eventuele beleidsombuigingen en bezuinigingen aan u gepresenteerd.

Daarna zijn per programma de *nieuwe* ontwikkelingen of ombuigingen volgens een vast stramien ('Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat gaat het kosten?' of 'Welke ombuiging gaan wij realiseren?', 'Wat zijn de gevolgen hiervan?' en 'Wat gaat deze ombuiging opbrengen?') opgenomen. Dit geldt ook voor de algemene dekkingsmiddelen en de mutaties in de reserves. In de paragrafen worden nieuwe relevante ontwikkelingen vermeld.

Over de ontwikkelingen in de paragrafen wordt -volgens afspraak met u- alleen in de begroting en in de jaarstukken gerapporteerd. Wel kan er -indien het college dat noodzakelijk acht- over belangrijke actuele ontwikkelingen in de paragrafen worden gerapporteerd.

Ten slotte treft u een voorstel aan omtrent de besluitvorming.

FINANCIËLE POSITIE EN VERWACHT TOEKOMSTIG PERSPECTIEF

De financiële vertaling van de kadernota 2016-2019.

Op basis van de meest recente gegevens ramen wij onze financiële positie voor de periode 2015-2019 als volgt.

OVERZICHT FINANCIËLE POSITIE 2015-2019					
	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2015	2016	2017	2018	2019
PLANNING EN CONTROL CYCLUS 2015-2018					
Financiële positie 2015-2019 op basis van aangeboden begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018.	-202.201	-201.962	-243.943	-327.931	-327.931
Doorwerking van de door u vastgestelde begrotingswijzigingen:					
Doorwerking tweede bestuursrapportage 2014	20.727	37.597	39.847	42.097	42.097
B1. Convenant Bibliotheek (Begrotingswijziging 1-2015)	-10.000	-10.000	-10.000	-30.000	-30.000
B2. Precariobelasting (Begrotingswijziging 2-2015)	0	0	0	0	0
B3. Vrijval eenmalige kosten overgang BSR	-25.000	0	0	0	0
Doorwerking vastgestelde begrotingswijzigingen tot de eerste bestuursrapportage 2015	-14.273	27.597	29.847	12.097	12.097
Financiële doorwerking eerste bestuursrapportage 2015	109.962	49.482	-40.661	-48.708	-48.708
Financiële positie 2015-2019 inclusief begrotingswijzigingen en eerste bestuursrapportage 2015	-106.512	-124.883	-254.757	-364.542	-364.542
PLANNING EN CONTROL CYCLUS 2016-2019					
Kadernota 2016-2019					
Uitgangspunten begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019	0	0	0	0	0
Nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen	25.000	170.000	190.000	190.000	186.980
Voorgestelde ombuigingen en bezuinigingen	0	-278.318	-279.018	-292.418	-298.778
Saldo kadernota 2016-2019	25.000	-108.318	-89.018	-102.418	-111.798
Financiële positie 2015-2019 inclusief kadernota 2016-2019	-81.512	-233.201	-343.775	-466.960	-476.340
+ = tekort - = overschot					

Toelichting op de financiële positie.

Hieronder volgt een toelichting op de gepresenteerde financiële positie 2015-2019.

Als uitgangspunt voor deze financiële positie hebben wij de op 30 oktober 2015 vastgestelde begroting 2015 en de meerjarenraming 2016-2018 gehanteerd.

Daarna zijn de financiële gevolgen van de door u vastgestelde begrotingswijzigingen, tot en met de eerste bestuursrapportage 2015 opgenomen. Voor 2015 zijn er drie begrotingswijzigingen die invloed hebben op onze financiële positie. Het betreft hier de financiële doorwerking van de tweede bestuursrapportage 2014, het convenant bibliotheek 2015-2018, de precariobelasting 2015 en de vrijval van eenmalige kosten inzake de (inmiddels geannuleerde) overgang BSR, De structurele effecten van de eerste bestuursrapportage 2015, die separaat aan u wordt aangeboden, zijn afzonderlijk zichtbaar gemaakt in deze financiële positie.

De financiële gevolgen van de kadernota 2016-2019 zijn verdeeld in drie onderdelen. Het eerste onderdeel betreft de financiële gevolgen die voortvloeien uit de gestelde uitgangspunten voor het samenstellen begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019. Het tweede onderdeel betreft de financiële gevolgen op basis van nieuwe ontwikkelingen en het derde onderdeel betreft de financiële gevolgen op basis van de voorgestelde ombuigingen en bezuinigingen.

De financiële positie in toekomstig perspectief

De visie van de gemeente Neder-Betuwe geeft aan dat wij een financieel gezonde gemeente willen zijn. Daarnaast geeft onze visie aan dat wij een weerstandsratio willen hebben van minimaal 1,0. Naast hetgeen de gemeentelijke visie voorschrijft, is één van de eisen voor een goedkeuring van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 een structureel reëel sluitende financiële positie. De totale baten en lasten moeten in evenwicht zijn. Er moet een structureel en reëel evenwicht aanwezig zijn. Hiervan is sprake indien op basis van het bestaande beleid en het aanvaarde vast te stellen nieuwe beleid de structurele lasten gedekt worden door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten. Daarnaast hebben wij een aantal financiële doelstellingen geformuleerd die van invloed zijn op de financiële positie.

In deze kadernota is nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen opgenomen. Het totaalbedrag aan nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen waarmee de financiële positie van onze gemeente wordt beïnvloed bedraagt in 2016 een bedrag van € 170.000 naar een bedrag van € 186.980 in 2019.

Het budget voor onvoorziene uitgaven is in deze kadernota op een adequaat niveau gebracht en het realiseren van een structurele exploitatieruimte (begrotingsoverschot) oplopend naar minimaal € 500.000 vanaf 2018 en verdere jaren wordt in deze kadernota nagenoeg behaald. Deze structurele exploitatieruimte van minimaal € 500.000 per jaar is minimaal de komende vier jaar noodzakelijk om ons weerstandsvermogen te laten groeien en te verbeteren. Op deze wijze realiseren wij in 2019 een weerstandsratio van minimaal 1,0.

Tijdens de thema-avond van 30 april heeft u richtinggevende uitspraken gedaan over de aan u aangeboden bezuinigingspakketten. Op voordracht van u hebben wij het gele scenario als bezuinigingsmaatregelen opgenomen in deze kadernota. Deze voorgestelde ombuigingen en bezuinigingen beïnvloeden onze financiële positie gunstig. Het betreft bezuinigingen met een totaalbedrag van € 278.318 in 2016 oplopend naar € 298.778 in 2019.

Na het verwerken van de aangegeven bezuinigingsmaatregelen en het nodige nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen kan geconcludeerd worden dat wij de geformuleerde doelstellingen, om te groeien naar een financieel gezonde gemeente met een weerstandsratio van minimaal 1,0 of hoger gaan halen. 2016 sluit met een overschot van € 233.201, 2017 sluit met een overschot van € 343.775, 2018 sluit met een overschot van € 466.960 en 2019 sluit met een overschot van € 476.340.

Financiële onzekerheden die de financiële positie fors kunnen beïnvloeden

De financiële positie, zoals deze in deze kadernota is gepresenteerd, kan fors gaan afwijken in die zin dat vele grote financiële onzekerheden, zoals de objectieve verdeelmodellen voor het sociale domein en het groot onderhoud van het gemeentefonds, ervoor zorgen dat veel minder goed dan anders een helder financieel beeld geschetst kan worden. Wanneer we uit zouden gaan van de nu bekende en bevestigde informatie is het perspectief meerjarig sluitend. Tegelijkertijd weten we zeker dat er nieuwe informatie beschikbaar gaat komen. De komende maanden, onder meer door de inhoud van de meicirculaire, zal meer duidelijkheid ontstaan.

De uitkomsten van de meicirculaire 2015 zijn op moment van schrijven nog niet bekend. Daarom zijn de financiële consequenties daarvan ook niet opgenomen in deze kadernota. Bij het uitkomen van de meicirculaire 2015 zullen wij de financiële consequenties hiervan afzonderlijk aan u kenbaar maken. Mocht op basis van de financiële consequentie van de meicirculaire blijken dat er nog aanvullende bezuinigingen noodzakelijk zijn, dan zullen wij daarmee bij het opstellen van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019, die wij u in november ter vaststelling aanbieden, rekening houden en u concrete voorstellen doen.

Ons streven is en moet zijn een reëel sluitende begroting 2016 inclusief een sluitende meerjarenraming 2017-2019. Gelet op het vorenstaande zijn wij van oordeel dat wij u een evenwichtige kadernota voorleggen, die voldoende basis biedt om de begroting 2016 en een meerjarenraming 2017-2019 op te stellen met in achtname van de geformuleerde financiële doelstellingen.

Uitgangspunten begroting 2016-2019.

Het financieel-economisch perspectief voor de komende jaren vraagt om een strikt begrotingsbeleid. Aanvullend op geldende wet- en regelgeving in onder meer de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en onze Financiële verordening 2012, gaan wij hierbij uit van onderstaande uitgangspunten. Deze zijn voor ons leidend ten aanzien van ons inhoudelijke en financiële beleid en uitvoering in de komende jaren.

1. Coalitieprogramma 2014-2018: 'Samenwerken aan een vitale samenleving'

Als uitvloeisel van de gemeenteraadsverkiezingen is een coalitieprogramma opgesteld. Het college heeft op basis daarvan een uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit programma vormt de leidraad voor het gemeentelijk beleid voor de komende jaren.

2. Reeds bestaand beleid

Afgezien van nieuwe ontwikkelingen zoals bepaald in het uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord en afgezien van nieuw beleid en bezuinigingen waarover u bij de behandeling van deze kadernota besluit, gaan we bij het opstellen van de begroting uit van het bestaande beleid.

3. Integrale afweging

De raad weegt wensen voor nieuw beleid tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af bij de besluitvorming over de begroting in het najaar.

Deze kadernota biedt inzicht in de ontwikkeling van de financiële beleidsruimte en in de wensen voor nieuw beleid. De inpassing van de kadernota in de begroting vindt plaats onder een hoofdstuk 'Nieuw beleid conform kadernota'. De kadernota 2016-2019 geeft daarmee richting voor de inhoud van de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019.

De inpassing van eventueel nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen, die bekend worden na behandeling van de kadernota door de gemeenteraad, vindt plaats in de begroting onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid na kadernota'.

Definitieve besluitvorming over het nieuwe beleid conform kadernota én over het nieuwe beleid na kadernota vindt plaats bij de begrotingsbehandeling in het najaar.

Via bestuursrapportages en jaarstukken worden geen besluiten genomen over het uitvoeren van nieuw beleid.

4. Oud voor nieuw

In geval de raad besluit op een voorstel om extra geld uit te geven op een ander moment dan bij bovengenoemde integrale afweging, moet solide dekking worden aangewezen. Tenzij er sprake is van externe dekking, moet in het voorstel aangegeven worden welk oud beleid moet worden geschrapt of verminderd. Een beroep op een verwacht positief begrotingsoverschot of een waarschijnlijk rekeningssaldo is geen acceptabele dekking.

5. Behoedzame en reële ramingen

Bij het begroten (budgetteren) gaan we uit van behoedzame en reële ramingen.

De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de meicirculaire van het voorafgaande jaar. Tussentijdse mutaties in de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds verrekenen wij incidenteel met het begrotingssaldo. Bijstelling van specifieke, incidentele geldstromen van rijk of provincie verrekenen wij direct met de specifieke, incidentele uitgaven die hiertegenover staan.

6. Structureel sluitende begroting

De begroting en meerjarenraming moeten structureel en reëel sluitend zijn. Het laatste jaar van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend. Tekorten in de voorliggende jaren worden slechts bij hoge uitzondering gedekt uit reserves.

7. Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Tegenover structurele lasten staan structurele baten. Tegenover structurele lasten kunnen geen incidentele baten of incidentele meevallers staan. Uit het budget voor onvoorziene uitgaven worden geen structurele uitgaven gedaan.

8. Aantal inwoners

Als uitgangspunt bij het samenstellen van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 wordt het aantal inwoners gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2015. Op die datum telde Neder-Betuwe 22.728 inwoners.

Aantal inwoners per dorp:

Plaatsnaam	Aantal
Dodewaard	4.411
Echteld	1.083
Kesteren	5.350
Opheusden	6.008
Ochten	4.770
Ijzendoorn	1.106
TOTAAL	22.728

9. Prijspeil (inflatiepercentage)

De meicirculaire 2015 geeft de kaders aan voor de verwachte prijsstijging voor het jaar 2016. Op het moment van opstellen van deze kadernota is de meicirculaire 2015 nog niet beschikbaar. De afspraak die wij met u hebben gemaakt is dat wij voor de prijsstijging jaarlijks een stelpost prijsstijging opnemen conform het percentage dat de meicirculaire voor het volgende jaar aangeeft. In de meicirculaire worden er middels de algemene uitkering gemeentefonds hiervoor ook middelen beschikbaar gesteld.

In onze begroting 2015 en de meerjarenraming 2016-2018 is voor de jaren 2016 tot en met 2018 rekening gehouden met verwachte prijsstijgingen van jaarlijks 1%.

Vanwege het nog niet beschikbaar zijn van de meicirculaire 2015 passen wij de bestaande stelposten prijsstijgingen niet aan op basis van nieuw beleid. Wanneer de meicirculaire 2015 ter beschikking komt zullen wij u zo spoedig mogelijk informeren over de uitkomsten van deze circulaire en zullen wij de bestaande stelposten voor prijsstijgingen aanpassen.

10. Personeelslasten

De formatie 2016 wordt geraamd op basis van de formatie 2015. De huidige CAO loopt van 1 januari 2013 tot en met 1 januari 2016. De meicirculaire 2015 geeft kaders aan voor de verwachte loonstijgingen voor de komende jaren. Zoals u hierboven bij het onderdeel prijspeil heeft kunnen lezen is de meicirculaire 2015 nog niet ter beschikking bij het opstellen van deze kadernota.

In onze begroting 2015 en de meerjarenraming 2016-2018 is voor de jaren 2016 tot en met 2018 rekening gehouden met verwachte loonstijgingen van jaarlijks 1%.

Vanwege het nog niet beschikbaar zijn van de meicirculaire 2015 passen wij de bestaande stelposten loonstijgingen niet aan op basis van nieuw beleid. Wanneer de meicirculaire 2015 ter beschikking komt zullen wij u zo spoedig mogelijk informeren over de uitkomsten van deze circulaire en zullen wij de bestaande stelposten voor loonstijgingen aanpassen.

11. Investerings en vrijval van investeringen

In de door u in 2010 vastgestelde nota activabeleid heeft u beleidskaders aangegeven hoe om te gaan met investeringen en vrijval van investeringen. Investeringskredieten worden beschikbaar gesteld op basis van een deugdelijke voorbereiding. De ondergrens voor investeringskredieten bedraagt € 25.000. Vrijval in investeringen wordt niet in de exploitatiesfeer ingezet. Als een investering niet in het geplande jaar wordt gerealiseerd, vallen de kapitaallasten incidenteel vrij ten gunste van de exploitatie. In de begroting wordt een stelpost van € 50.000 opgenomen voor vrijval van kapitaallasten. Tegenover deze stelpost staat een toevoeging aan de algemene reserve voor hetzelfde bedrag. Bij bestuursrapportages wordt bezien of er daadwerkelijk sprake is van vrijval van kapitaallasten.

12. Rente en afschrijvingen op investeringen

Onze interne rekenrente voor het bepalen van kapitaallasten etc. is vastgesteld op een percentage van 4,0.

Het gemiddeld gewogen rentepercentage voor onze langlopende geldleningen bedraagt 3,70 per 1 januari 2016, 3,76 per 1 januari 2017, 3,78 per 1 januari 2018 en 3,81 per 1 januari 2019.

De ruimte die ontstaat door vrijval van afschrijvingslasten wordt benut voor vervangingsinvesteringen en als vervanging niet nodig is of niet meer nodig is zal de vrijval van afschrijvingslasten ten gunste komen van de financiële positie.

13. Rente reserves en voorzieningen

De basis vormt hiervoor de nota reserves en voorzieningen 2014. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 30 januari 2014.

In deze nota zijn de volgende kaders vastgesteld:

- ✚ aan de algemene reserve wordt geen rente toegerekend;
- ✚ aan bestemmingsreserves die gevormd zijn ter dekking van kapitaallasten wordt jaarlijks 4% rente toegerekend. Dit is gelijk aan de interne rekenrente van 4% die gebruikt wordt bij het bepalen van de kapitaallasten;
- ✚ bestemmingsreserves worden afgebouwd conform uw besluitvorming bij de Nota reserves en voorzieningen 2008. Per 2014 resteren in deze categorie nog twee bestemmingsreserves: 'Huisvesting Van Lodenstein College' en 'Drie decentralisaties'.

14. Reservepositie

De algemene reserve dient ter dekking van de risico's en om incidentele exploitatietekorten op te vangen.

De reserve grondexploitatie dient ter dekking van de risico's die aanwezig zijn op het gebied van grondexploitatie.

Totaaloverzicht van nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen.

De nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen in de programma's, algemene dekkingsmiddelen, mutaties in reserves en in de paragrafen zijn hieronder samengevat weergegeven.

NIEUW BELEID EN NIEUWE ONTWIKKELINGEN IN: DE PROGRAMMA'S, ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, MUTATIES IN RESERVES EN DE PARAGRAFEN					
Omschrijving	InvesterIng	2016	2017	2018	2019
Programma 1					
Intrekken stelpost te realiseren bezuinigingen door natuurlijk verloop en afname loonkosten	0	70.000	90.000	90.000	90.000
Programma 2					
Geen	0	0	0	0	0
Programma 3					
Geen					
Programma 4					
Geen					
Programma 5					
Vervangingsinvestering vervoersmiddel ouderenvervoer	45.000	0	0	0	9.300
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen					
Ophoging budget onvoorziene uitgaven		100.000	100.000	100.000	100.000
Overzicht van mutaties in reserves					
Geen	0	0	0	0	0
Paragrafen					
Vrijval van kapitaallasten waargeen vervangingsinvestering tegenover staan.	0	0	0	0	-12.320
Totaal nieuwe ontwlkkelingen	45.000	170.000	190.000	190.000	186.980
+ = tekort - = overschot					

Totaaloverzicht van beleidsombuigingen en bezuinigingen

De ombuigingen en bezuinigingen in de programma's, algemene dekkingsmiddelen, mutaties in reserves en in de paragrafen zijn hieronder samengevat weergegeven.

BELEIDSOMBUIGINGEN EN BEZUINIGINGEN IN: DE PROGRAMMA'S, ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, MUTATIES IN RESERVES EN DE PARAGRAFEN					
Omschrijving	Investering	2016	2017	2018	2019
Programma 1					
Wijk- en buurtgericht werken (deel 1) (geen wettelijke taak)	0	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Bereikbaarheid en openingstijden KCC beperken (geen wettelijke taak)	0	0	-5.000	-18.400	-24.760
Kostendekkende leges	0	0	0	0	0
Programma 2					
Budget oud en nieuw	0	-6.743	-6.743	-6.743	-6.743
Programma 3					
Groenonderhoud speelterreinen door Avri beperken (geen wettelijke taak)	0	0	-3.000	-3.000	-3.000
Schrappen budget voor openbaar groen/burgerparticipatie (deel1)	0	-37.500	0	0	0
Stoppen met extra impuls economie speerpunt coalitieakkoord (deel1)	0	-30.000	0	0	0
Stelpost milieu en duurzaamheid schrappen	0	-14.000	-24.000	-24.000	-24.000
Reductie van taken op het gebied van openbare ruimte, gebouwen, bodem, geluid	0	0	-30.000	-30.000	-30.000
Doorberekening interne kosten aan bouwgrondexploitaties en ov.	0	0	0	0	0
Begrafenisrechten (meer) kostendekkend maken	0	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Programma 4					
Geen	0	0	0	0	0
Programma 5					
Extra bijdrage schoolbegeleiding stoppen (deel 1) (geen wettelijke taak)	0	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Kunst en cultuur niet meer ondersteunen (gedeeltelijk) (geen wettelijke taak)	0	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Huurtarieven sportaccommodaties met 5% omhoog (geen wettelijke taak)	0	-6.575	-13.150	-13.150	-13.150
Voorlichting op basisscholen over gevolgen crimineel gedrag stoppen (geen wettelijke taak)	0	0	-13.625	-13.625	-13.625
Aanbestedingsvoordeel Wmo-hulpmiddelen	0	-39.500	-39.500	-39.500	-39.500
Sportstimulering stoppen (geen wettelijke taak)	0	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
Onderwijsachterstandenbeleid niet meer uitvoeren (deel 1) (geen wettelijke taak)	0	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen					
Geen	0	0	0	0	0
Overzicht van mutaties in reserves					
Geen	0	0	0	0	0
Paragrafen					
Geen	0	0	0	0	0
Totaal voorgestelde Ombuigingen en bezuinigingen	0	-278.318	-279.018	-292.418	-298.778
+ = tekort - = overschot					

Overzicht mogelijke beleidsomlegingen en bezuinigingen t.b.v. bezuinigingsdiscussie kadernota 2016

Bijlage 1a bij brief D/UIT/15/43494

Totaal	98.250	278.318	279.018	292.418	298.778
Mogelijk te schrappen taak of te verhogen inkomsten	2015	2016	2017	2018	2019
Geel: relatief gemakkelijk te realiseren					
Wijk- en buurtgericht werken (deel 1) (geen wettelijke taak)	0	35.000	35.000	35.000	35.000
Extra bijdrage schoolbegeleiding stoppen (deel 1) (geen wettelijke taak)	0	50.000	50.000	50.000	50.000
Kunst en cultuur niet meer ondersteunen (gedeeltelijk) (geen wettelijke taak)	0	12.000	12.000	12.000	12.000
Huurtarieven sportaccommodaties met 5% omhoog (geen wettelijke taak)	0	6.575	13.150	13.150	13.150
Voorlichting op basisscholen over gevolgen crimineel gedrag stoppen (geen wettelijke taak)	0	0	13.625	13.625	13.625
Groenonderhoud speelterreinen door Avri beperken (geen wettelijke taak)	0	0	3.000	3.000	3.000
Aanbestedingsvoordeel Wmo-hulpmiddelen	39.500	39.500	39.500	39.500	39.500
Bereikbaarheid en openingstijden KCC beperken (geen wettelijke taak)	0	0	5.000	18.400	24.760
Schrappen budget voor openbaar groen/burgerparticipatie (deel1)	18.750	37.500	0	0	0
Stoppen met extra impuls economie speerpunt coalitieakkoord (deel1)	40.000	30.000	0	0	0
Stelpost milieu en duurzaamheid schrappen	0	14.000	24.000	24.000	24.000
Reductie van taken op het gebied van openbare ruimte, gebouwen, bodem, geluid	0	0	30.000	30.000	30.000
Doorberekening interne kosten aan bouwgrondexploitaties en ov.	0	0	0	0	0
Sportstimulering stoppen (geen wettelijke taak)	0	23.000	23.000	23.000	23.000
Kostendekkende leges	0	0	0	0	0
Begrafenisrechten (meer) kostendekkend maken	0	10.000	10.000	10.000	10.000
Budget oud en nieuw	0	6.743	6.743	6.743	6.743
Onderwijsachterstandenbeleid niet meer uitvoeren (deel 1) (geen wettelijke taak)	0	14.000	14.000	14.000	14.000
Totaal scenario 1, 'relatief gemakkelijk te realiseren'	98.250	278.318	279.018	292.418	298.778

NIEUWE ONTWIKKELINGEN EN OMBUIGINGEN IN DE PROGRAMMA'S

Programma 1:	Bestuur en dienstverlening
Programma 2:	Openbare orde en veiligheid
Programma 3:	Fysieke leefomgeving
Programma 4:	Economie
Programma 5:	Sociaal domein
Overzicht van:	Algemene dekkingsmiddelen

Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Intrekken stelpost te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop

	Wij willen bereiken:					
A.	Intrekken stelpost te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop.					
	Wat gaan we ervoor doen?					
A1.	Intrekken stelpost te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop.					
	<p>Toelichting: In ons bestaand beleid is een stelpost aanwezig "te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop". Wij hebben aan u bezuinigingsvoorstellen (scenario's) gepresenteerd. In alle bezuinigingsopties zijn de ambtelijke kosten meegenomen. Afhankelijk van de opties die u uiteindelijk kiest worden er dus bezuinigingen doorgevoerd in de afdelingen Sociale Pijler of Fysieke Pijler. Daarbovenop belasten we op basis van ons percentage personele overhead (27,2%) ook bezuinigingen door naar afdeling Bedrijfsvoering, echter zo lang dit verantwoord is in het licht van de bedrijfsvoeringstaken die wij moeten uitvoeren. De besparingen in ambtelijke uren alsmede de besparingen op ambtelijke uren van de afdeling Bedrijfsvoering kunnen pas na verloop van tijd gerealiseerd worden, m.n. door gebruik te maken van natuurlijk verloop. Om te realiseren afname loonkosten niet tweemaal op te nemen wordt de aanwezige stelpost ingetrokken. Het onderdeel te realiseren afname loonkosten voor het jaar 2015 (€ 25.000) zal in de tweede bestuursrapportage 2015 worden ingetrokken.</p>					
	Wat gaat het kosten	Investering	2016	2017	2018	2019
	Intrekken stelpost te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop.	0	70.000	90.000	90.000	90.000
	Totaal		70.000	90.000	90.000	90.000

Mutaties in reserves

Geen

Programma 2: Openbare orde en veiligheid

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Nieuwe verdeelsystematiek bijdrage VeiligheidsRegio Gelderland Zuid.

Bij de definitieve besluitvorming tot regionalisering van de brandweer in 2012 met ingangsdatum 1 januari 2013 zijn voor het grootste deel de historisch gegroeide brandweerbudgetten overgedragen aan de Veiligheidsregio Gelderland Zuid (VRGZ). Het algemeen bestuur (AB) van de Veiligheidsregio Gelderland Zuid (VRGZ) heeft besloten om een bestuurlijke commissie in te stellen met als opdracht te onderzoeken of een andere verrekening methodiek van de brandweerkosten haalbaar en wenselijk is. Alle alternatieve methodieken hebben een herverdelingseffect, waardoor er een aantal gemeenten meer bijdraagt en een aantal gemeenten minder bijdraagt. De bestuurlijke commissie heeft een projectgroep met vertegenwoordiging van alle deelnemende gemeenten samengesteld om deze opdracht uit te werken. De projectgroep verzamelt en analyseert de verschillende mogelijkheden, zodat de bestuurlijk commissie een gewogen keuze kan maken. Gezien de P&C-cyclus van de Veiligheidsregio Gelderland Zuid (VRGZ) en de gemeenten is het niet haalbaar om een eventueel nieuw verdeelmodel in begrotingsjaar 2016 al toe te passen, waardoor de implementatiedatum naar alle waarschijnlijkheid zal verschuiven naar begrotingsjaar 2017. Bij de afweging van een verdeelmodel kunnen dan ook de resultaten meegenomen worden van het Cebeon-onderzoek naar de herverdeling van het cluster openbare orde en veiligheid van het gemeentefonds. De bekendmaking hiervan wordt in de meicirculaire van 2015 (juni 2015) verwacht.

Mutaties in reserves

Geen

Programma 3: Fysieke leefomgeving

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Geen

Mutaties in reserves

Geen

Programma 4: Economie

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Mutaties in reserves

Geen

Programma 5: Sociaal Domein

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Vervanging vervoersmiddel voor ouderenvervoer

	Wij willen bereiken:				
A.	Het in stand houden van het ouderenvervoer				
	Wat gaan we ervoor doen?				
A1.	Het vervangen van de in 2013 aangeschafte bus voor het ouderenvervoer. Het betreft hier een aanvraag van een vervangingsinvestering van € 45.000 voor 2019				
Wat gaat het kosten	Investering	2016	2017	2018	2019
Vervanging vervoersmiddel ouderenvervoer in 2019	45.000	0	0	0	9.300
Totaal	45.000	0	0	0	9.300

Mutaties in reserves

Geen

Overzicht van: Algemene dekkingsmiddelen

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Ophoging budget onvoorziene uitgaven

	Wij willen bereiken:					
A.	Een adequaat hoogte voor budget voor onvoorziene uitgaven om onvoorziene tegenvallers te kunnen opvangen.					
	Wat gaan we ervoor doen?					
A1.	Het budget onvoorziene uitgaven verhogen met € 100.000.					
A2.	Verbeteren weerstandsvermogen en weerstandsratio.					
	<u>Toelichting:</u> Om te voldoen aan het door de provinciaal toezichthouder gestelde criterium 'Voldoende' moet het budget voor onvoorziene uitgaven 0,6% van de som van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de belastingcapaciteit gaan bedragen. Daarom stellen wij voor om het budget voor onvoorziene uitgaven te verhogen van € 86.000 naar € 186.000. Deze verhoging heeft ook een positief effect op ons weerstandsratio.					
	Wat gaat het kosten	Investering	2016	2017	2018	2019
	Ophoging budget onvoorziene uitgaven	0	100.000	100.000	100.000	100.000
	Totaal	0	100.000	100.000	100.000	100.000

Mutaties in reserves

Geen

ONTWIKKELINGEN IN DE PARAGRAFEN

PARAGRAAF 1:	LOKALE HEFFINGEN
PARAGRAAF 2:	RISICOMANAGEMENT EN WEERSTANDSVERMOGEN
PARAGRAAF 3:	ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN
PARAGRAAF 4:	FINANCIERING
PARAGRAAF 5:	VERBONDEN PARTIJEN
PARAGRAAF 6:	GRONDBELEID
PARAGRAAF 7:	BEDRIJFSVOERING

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf geeft in de programmabegroting en programmarekening aan op welke wijze risicobeheersing wordt uitgevoerd, welke risico's zijn geïdentificeerd en of ons weerstandsvermogen toereikend is. In deze kadernota geven wij aan wat wij voornemens zijn om in de begroting op te nemen. Het kader voor de uitvoering van de risicobeheersing en de bepaling van het weerstandsvermogen wordt gevormd door de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen, die door de gemeenteraad op 3 december 2013 is vastgesteld.

Uitkomst jaarrekening 2014 basis

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement in de jaarrekening 2014 is de laatste stand aangegeven van de risico's, de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen. Deze is gebaseerd op de informatie die tijdens het opstellen van de jaarrekening omstreeks medio maart bekend was. Sindsdien zijn geen grote wijzigingen opgetreden in het risicoprofiel. Voor een overzicht van de risico's wordt daarom kortheidshalve verwezen naar de genoemde paragraaf in de jaarrekening.

In deze paragraaf van de kadernota wordt het volgende aangegeven:

- A. De wijzigingen die zijn opgetreden sinds de opstelling van de jaarrekening en vertaald zijn in een actuele berekening van het weerstandsvermogen. Daarbij wordt ingegaan op het kader dat in het coalitieakkoord 2014-2018 is gesteld, namelijk dat in de raadsperiode de ratio van het weerstandsvermogen factor 1,0 heeft bereikt. Dit betekent dat de hoogte van onze weerstandscapaciteit bestaande uit onze reserves en vrije begrotingsruimte, minimaal even groot is als het totaal van onze geïnventariseerde risico's.
- B. Het proces van risicobeheersing ter voorbereiding op de begroting 2016.

Wijzigingen risico's en weerstandsvermogen

Ons doel is het weerstandsvermogen te versterken. Er zijn maatregelen opgenomen om de weerstandsratio structureel te verhogen tot minimaal factor 1,0 zoals is afgesproken in het coalitieakkoord. Verwezen wordt naar de inleiding van deze kadernota. Deze maatregelen hebben tot effect dat stapsgewijs ons begrotingsoverschot wordt versterkt tot een niveau van € 500.000 structureel (vanaf 2018). Vervolgens zijn deze overschotten in het volgende jaar toegevoegd aan de algemene reserve. De uitkomsten zijn voor de jaren 2016-2019 aangegeven in de onderstaande tabel.

Het risicoprofiel vertoont t.o.v. het overzicht in de jaarrekening 2014 geen grote verschillen, maar er zijn wel twee nieuwe risico's die specifiek aandacht behoeven.

Wet raadgevend referendum (Wrr): € 31.000

De Wet op het raadgevend referendum treedt op 1 juli 2015 in werking. Doel van de wet is om het mogelijk te maken een landelijk referendum te houden. Dit betekent dat op lokaal niveau deelname aan een dergelijk referendum mogelijk moet worden gemaakt door het inrichten van stembureaus op dezelfde wijze als verkiezingen worden georganiseerd. Het is op voorhand niet in te schatten hoeveel referenda zullen worden gehouden. Daarom wordt in de begroting geen bedrag hiervoor geraamd, maar wordt volstaan met een vermelding in deze paragraaf. Uitgegaan wordt van jaarlijks één referendum waarvoor de kosten op € 31.000 worden geschat (de kosten per verkiezing).

Invoering Wet op de Vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven (Vpb)

Per 1 januari 2016 wordt de Vennootschapsbelasting ook van toepassing voor overheidsbedrijven (zie de paragraaf Bedrijfsvoering). In de begroting 2016 zal hiervoor zo nodig een raming opgenomen moeten worden. Omdat de implementatie in de loop van het jaar zal plaatsvinden, kan hiervoor nog geen bedrag worden aangegeven. Daarom wordt volstaan met een vermelding in deze paragraaf.

Berekening weerstandsvermogen en weerstandsratio							
Weerstandsvermogen	Jaarstukken 2013	Jaarrekening 2014	Begroting 2015 na wijziging	Stand per 1-1-2016	Stand per 1-1-2017	Stand per 1-1-2018	Stand per 1-1-2019
Reserves:							
Algemene reserve	-7.843.000	-9.388.000	-9.202.000	-8.175.000	-9.458.000	-9.851.000	-10.368.000
Reserve grondexploitatie	-2.815.000	-2.616.000	-2.616.000	-2.616.000	-2.616.000	-2.616.000	-2.616.000
Reserve WMO	0	-1.130.000	-1.130.000	-1.130.000	-1.130.000	-1.130.000	-1.130.000
Subtotaal – Reserves	-10.658.000	-13.134.000	-12.948.000	-11.921.000	-13.204.000	-13.597.000	-14.114.000
Heffingen:							
OZB x)	0	0	0	0	0	0	0
Leges en andere heffingen x)	0	0	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien							
Onvoorzien algemeen	0		18.684	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Saldo onvoorzien	0	0	18.684	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Stand financiële positie							
Kadernota 2016-2019	0	186.103	-81.512	-233.201	-343.775	-466.960	-476.340
Stand financiële positie	0	186.103	-81.512	-233.201	-343.775	-466.960	-476.340
Totale weerstandscapaciteit	-10.658.000	-12.947.897	-13.010.828	-12.340.201	-13.733.775	-14.249.960	-14.776.340
Financiële risico's	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal risico's	12.857.500	14.673.000	14.274.000	14.673.000	14.673.000	14.673.000	14.673.000
Totale weerstandscapaciteit	-10.658.000	-12.947.897	-13.010.828	-12.340.201	-13.733.775	-14.249.960	-14.776.340
Saldo weerstandscapaciteit minus risico's	2.199.500	1.725.103	1.263.172	2.332.799	939.225	423.040	-103.340
Ratio weerstandsvermogen	0,8	0,9	0,9	0,8	0,9	1,0	1,0
	Matig	Matig	Matig	Matig	Matig	Voldoende	Voldoende

Toelichting stand en verloop algemene reserve

De algemene reserve bedraagt in de jaarrekening ultimo 2014 € 9.388.000.

De mutaties na 1-1-2015 zijn:

2015:	Bij: € 50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	Af: € 250.000	bijdrage voor de aanleg van de wisselstrook Rijnbrug
	€ 95.000	bijdrage in de kosten van een bedrijfsverplaatsing
	€ 1.000.000	verhogen voorziening voor afwaardering grondposities
	€ 186.000	rekeningtekort 2014
2016:	Bij: € 50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	€ 1.000.000	opbrengst verkopen gronden in Casterhoven
	€ 81.512	rekeningoverschot 2015
2017:	Bij: € 50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	€ 233.201	rekeningoverschot 2016
2018:	Bij: € 50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	€ 343.775	rekeningoverschot 2017
2019	Bij: € 50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	€ 466.960	rekeningoverschot 2018

Stand en verloop reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitatie heeft per 1 januari 2015 een stand van € 2.871.000. Van dit bedrag is € 255.000 gereserveerd voor de winkelconcentratie Kesteren. Worden dit bedrag in mindering gebracht dan blijft € 2.616.000 over voor het dekken van risico's.

Stand en verloop reserve Wmo

Via de jaarrekening 2014 is 408.000 toegevoegd aan deze reserve die bedoeld is als risicoreservering voor de kosten van de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein.

Onvoorzien algemeen

In deze kadernota is de post onvoorzien algemeen verhoogd met € 100.000 per jaar.

Risicomanagement

De bovenstaande tabel laat zien dat de toename van de weerstandscapaciteit toereikend is om de geïnventariseerde risico's in de planperiode af te dekken. Dit wordt gerealiseerd als we door strak te sturen op de budgetten de geprognostiseerde overschotten weten te realiseren en deze toe kunnen voegen aan de algemene reserve.

Ter voorbereiding van de begroting 2016 hebben wij het voornemen om het aantal en de omvang van de geïnventariseerde risico's in werkgroepverband opnieuw te herijken aan de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen. Daarbij betrekken we ook ervaringscijfers en de uitkomsten van de jaarcijfers over de periode dat het weerstandsvermogen wordt bepaald. Waar mogelijk nemen we maatregelen om risico's te beperken.

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

De vrijval aan kapitaallasten is voor de jaren 2016 tot en met 2018 in de begroting en meerjarenraming opgenomen. De vrijval voor het jaar 2019 bedraagt € 12.320. Hiervan is een deel nodig als dekking voor vervangingsinvesteringen.

Vrijval van kapitaallasten 2019	Totaal Vrijval	Geen Vervanging	Voor Vervanging	Toelichting
Vervoermiddel ouderenvervoer	-7.800	0	9.300	Dekking voor vervangingsinvestering aanschaf nieuw vervoermiddel voor ouderenvervoer
Diverse investeringen t.b.v. onderhoud gebouwen	-4.520	-4.520	0	Is onderdeel van het beheerplan onderhoudgebouwen
Totaal	-12.320	-4.520	9.300	

Paragraaf 5: Verbonden Partijen

Neder-Betuwe heeft momenteel twaalf verbonden partijen. In deze paragraaf lichten wij de hoofdlijnen van de in 2016 en verder te verwachten ontwikkelingen bij onze verbonden partijen eruit. Elke verbonden partij stelt zijn eigen begroting op, waarin u meer concrete plannen vindt uitgewerkt.

Wat is een verbonden partij?

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel én bestuurlijk belang heeft.

Financieel belang

Een financieel belang is aanwezig als een ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement, dan wel als financiële aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt (artikel 1 BBV). Bij leningen en garantstellingen is dus geen sprake van een verbonden partij: de gemeente behoudt juridische verhaalsmogelijkheden als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij: het gaat hier om overdrachten (subsidiës).

Bestuurlijk belang

Een bestuurlijk belang is aanwezig, indien er zeggenschap bestaat uit hoofde van stemrecht dan wel vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie: als de burgemeester, een collegelid, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt. Bij alleen een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht – de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen – is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Gemeenten maken vaak van zo'n recht gebruik om ervoor te zorgen dat er kwalitatief goede bestuurders in het bestuur van een partij terechtkomen.

Verschillen in juridische rechtsvormen van verbonden partijen

Een belangrijk onderscheid is het verschil tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verbonden partijen. Daarnaast bestaat er nog een mengvorm, de zogenaamde publiek-private samenwerkingsverbanden (PPS-constructies). Hieronder wordt in het kort op de juridische verschillen ingegaan.

Publiekrechtelijk

Bij publiekrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om gemeenschappelijke regelingen. Bij gemeenschappelijke regelingen gaat het vaak om primaire gemeentelijke taken met een uitvoerend karakter. Zij vormen een verlengd lokaal bestuur waarbij de vrijwilligheid van de samenwerking voorop staat (voor sommige taken is door de wetgever verplichte samenwerking opgelegd, denk hierbij bijvoorbeeld aan de veiligheidsregio). De gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam is de 'zwaarste' en meest voorkomende vorm: deze regeling heeft – als enige – rechtspersoonlijkheid en een algemeen bestuur (vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten), dat het dagelijks bestuur controleert. Gemeenten kunnen aan dit openbaar lichaam in principe alle gemeentelijke taken en bevoegdheden overdragen. Het risicoprofiel van een gemeenschappelijke regeling is hoog vanwege de financiële aansprakelijkheid. De participerende gemeenten zijn volledig financieel aansprakelijk. Bovendien is de bekostiging van de jaarlijkse activiteiten een verplichte uitgave. De invloed van onze gemeente wordt beperkt doordat meerdere gemeenten deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling.

Privaatrechtelijk

Bij privaatrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om stichtingen en vennootschappen. Een stichting heeft een bestuur voor de dagelijkse leiding en kent een ideëel of sociaal doel, waarbij alleen aan dat doel kan worden uitgekeerd. Stichtingen kennen geen controlerend mechanisme, tenzij dat in de statuten is geregeld. Het risicoprofiel loopt van laag tot gemiddeld. De gemeente is alleen financieel aansprakelijk voor de verstrekte middelen. Alhoewel de stichting formeel zelf verantwoordelijk is voor exploitatierisico's wordt vaak bij de gemeente aangeklopt als dit risico zich voordoet of als er sprake is van onvoorziene uitgaven. Bestuurders zijn alleen persoonlijk aansprakelijk als er sprake is van wanbeleid.

Een vennootschap heeft een raad van bestuur en, afhankelijk van wat daarover in de statuten is bepaald of van de omvang van de vennootschap, een raad van commissarissen. De raad van bestuur wordt gecontroleerd door de vergadering van aandeelhouders. Gemeenten maken vaak gebruik van vennootschappen bij nutsvoorzieningen, havenactiviteiten, cultuur en economie. De belangrijkste reden om samen te werken met dit type verbonden partij zijn de financiële voordelen door winstdeling en dividend. Het risicoprofiel van een vennootschap ligt vaak hoger dan dat van een stichting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de aard van de activiteiten, de omvang en de autonome positie die een vennootschap vaak inneemt. Toch kan het risicoprofiel als gemiddeld worden benoemd, vanwege het feit dat de gemeente alleen risico loopt over het ingebrachte geld.

Publiek-private samenwerking (PPS)

Het publiek-private samenwerkingsverband (PPS) is een bijzondere vorm van een verbonden partij, omdat naast de overheid ook private partijen deelnemen. Een veel voorkomend voorbeeld van een PPS zien we in lokale gebiedsontwikkeling. Deze samenwerkingsvorm komt in verschillende variaties voor. Het risicoprofiel is op financieel gebied hoog te noemen. Bij een PPS-constructie loopt de gemeente risico. Hiertegenover staat dat er forse exploitatiewinsten zijn waarin de gemeente kan meedelen.

De wetgever heeft een voorkeur voor publiekrechtelijke boven privaatrechtelijke participaties.

Gedachte hierachter is dat in een publiekrechtelijke participatie de openbaarheid en de controle beter zijn gewaarborgd dan in een privaatrechtelijke participatie.

Risico's

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat de verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen (zie onder 'Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen'. De tweede reden betreft de kosten / het budgettaire beslag / de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Als het gaat om verbonden partijen kunnen we onderscheid maken in twee typen risico's: financiële en bestuurlijke risico's. Naast de aard en omvang van de activiteiten wordt het risicoprofiel ook beïnvloed door de juridische vorm, structuur en organisatie van een verbonden partij. De belangrijkste soorten verbonden partijen inclusief de mate van bijbehorende risico's zijn hieronder weergegeven:

Belangrijkste soorten verbonden partijen	Rechtsvorm	Risico (Financieel/bestuurlijk)
Stichting	Privaatrechtelijk	Laag
Vennootschap (BV, NV)	Privaatrechtelijk	Middel
Gemeenschappelijke regeling	Publiekrechtelijk	Hoog
Publiek-private samenwerking (PPS)	Privaatrechtelijk	Hoog

De risico's van gemeenschappelijke regelingen en PPS-constructies zijn relatief hoger dan die van andere verbonden partijen. Bij de gemeenschappelijke regelingen vanwege het feit dat de aangesloten gemeenten volledig financieel aansprakelijk zijn en bij de PPS-constructies vanwege de samenwerking met een private partij met eigen (winst)-doelstellingen.

Onze verbonden partijen in 2016

Hieronder is weergegeven een overzicht van rechtspersonen waarin de gemeente Neder-Betuwe participeert en die begrepen kunnen worden onder de noemer 'verbonden partijen' (de laatste kolom wordt aan het eind van deze paragraaf toegelicht).

Nr.	Naam partij (soort verbonden partij)	Website	Relatie programma	Arr.
1.	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (Gemeenschappelijke regeling)	www.vrgz.nl	Openbare orde en veiligheid	①
2.	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) (Gemeenschappelijke regeling)	www.ggd gelderland zuid.nl	Sociaal domein	②
3.	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.regiorivierenland.nl / www.avri/.nl	Alle programma's	②
4.	Omgevingsdienst Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.odrivierenland.nl	Openbare orde en veiligheid; Fysieke leefomgeving	①
5.	Regionaal archief Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.regionaalarchiefrivierenland.nl	Diverse programma's	①
6.	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal (Gemeenschappelijke regeling)		Economie	①
7.	Werkzaam Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.landergroep.nl / www.rivierenlandkanmeer.nl	Economie; Sociaal domein	②
8.	Presikhaaf (Gemeenschappelijke regeling)	www.presikhaaf.org	Economie; Sociaal domein	②
9.	Industrieschap Medel (Gemeenschappelijke regeling)	www.medel.nl	Economie	②
10.	Casterhoven (Publiek-private samenwerking)	www.casterhoven.nl	Fysieke leefomgeving	②
11.	Waterbedrijf Vitens N.V. (Vennootschap)	www.vitens.nl	Economie	①
12.	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (Vennootschap)	www.bng.nl	Algemene inkomsten en uitgaven	①

Doorgaans geldt bij gemeenschappelijke regelingen dat Neder-Betuwe stemrecht heeft in het Algemeen Bestuur. De vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur bestaat meestal uit één of meerdere collegeleden, maar soms ook raadsleden.

Nieuwe verbonden partij in 2016: Werkzaam Rivierenland

Op basis van een eerste onderzoek heeft de Programmaraad Participerend in april 2012 de intentie uitgesproken om te komen tot één regionale infrastructuur voor werk en inkomen (inmiddels is de naam gewijzigd in 'Werkzaam Rivierenland'). Dit heeft direct te maken met de komst van de Participatiewet, de voormalige Wet Werken naar Vermogen. Met de komst van deze wet waarin verschillende doelgroepen en budgetten worden gebundeld, is het voor een kleine gemeente immers steeds lastiger om re-integratiebeleid zelf te organiseren. Daarom hebben acht van de tien gemeenten in Rivierenland, het UWV-Werkbedrijf en Lander de handen ineengeslagen om samen te werken in één organisatie. Op 20 november 2014 heeft de raad ingestemd met deelname aan de Werkzaam Rivierenland per 1 januari 2016. Neder-Betuwe neemt enkel deel aan de Werkzaam voor wat betreft de uitvoeringstaken van de Wet sociale werkvoorziening, dat wil zeggen voor de inwoners van Neder-Betuwe die op 31 december 2014 een dienstverband bij Lander hebben conform de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Onze taken op het gebied van de Participatiewet brengen wij niet in bij de Werkzaam, maar voeren wij vanaf 1 januari 2016 uit in samenwerking met Buren (tot die datum doen wij dat met Tiel). Voor zowel de komst van de Werkzaam als de samenwerking met Buren zijn wij dit jaar bezig met de nodige voorbereidende werkzaamheden. Aangezien Lander opgaat in de Werkzaam Rivierenland en dus als gemeenschappelijke regeling wordt opgeheven, betekent de komst van de Werkzaam geen verhoging van het aantal verbonden partijen.

Besluitvorming afsplitsing Avri

Een verhoging van het aantal verbonden partijen kan wel de uitkomst zijn van het besluitvormingsproces over de toekomst van de Avri. Daar staat immers de vraag centraal of de Avri onderdeel moet blijven van Regio Rivierenland dan wel beter een afzonderlijke gemeenschappelijke regeling kan vormen. Besluitvorming hierover vindt naar verwachting in de tweede helft van 2015 plaats. Als dit vóór behandeling van de begroting 2016 gebeurt, en als daar besloten wordt om van de Avri een aparte gemeenschappelijke regeling te maken, wordt zij in de begroting 2016 in bovenstaand overzicht als aparte verbonden partij toegevoegd.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen vindt zijn basis in de financiële verordening gemeente Neder-Betuwe 2012, waarbij ook het Delegatiebesluit 2004 van belang is.

Verbonden partijen: waarom eigenlijk?

Net als onze eigen organisatie dragen onze verbonden partijen bij aan het realiseren van onze lokale doelen en ambities zoals deze in de begroting 2016 zullen worden opgenomen. Door het deelnemen in verbonden partijen wil de gemeente dus een publiek belang dienen. De gemeente neemt tevens de verantwoordelijkheid om ook de belangen van de verbonden partijen zelf te dienen – deze verantwoordelijkheid ontstaat automatisch door deelname in een derde rechtspersoon.

Hoewel de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en wettelijke plichten, laten wij dus voor een groot aantal beleidsterreinen het voorbereiden en/of uitvoeren van beleid over aan onze verbonden partijen. Verbonden partijen maken dus voor ons beleid of voeren voor ons beleid uit, terwijl wij dat in principe (voor zo ver de wet dat toestaat) zelf zouden kunnen doen. Hier zijn vier redenen voor:

- ◆ via gemeenschappelijke regelingen kan worden samengewerkt aan beleidsuitdagingen die gemeentegrensoverschrijdend zijn of die voor meerdere gemeenten van groot belang zijn;
- ◆ sommige taken vragen specialistische kennis die onze eigen organisatie niet kan bieden;
- ◆ het beleggen van taken bij een verbonden partij kan efficiënter/goedkoper zijn dan de taken in de eigen organisatie te beleggen, waardoor voor minder geld minstens dezelfde (maar vaak een hogere) kwaliteit geleverd kan worden;
- ◆ voor sommige beleidsterreinen is het wettelijk verplicht om een gemeenschappelijke regeling op te richten.

Verbetering 'grip' op verbonden partijen

Mede door de kleine omvang en de ingrepen vanuit de landelijke overheid (korten van gemeentelijke middelen, decentralisatie van overheidstaken) is onze ambtelijke organisatie kwetsbaar. Daarom ligt samenwerking met andere partijen voor de hand. Onze verbonden partijen zijn dus 'van ons', werken 'voor ons' en worden door ons bekostigd. Daarom is het van belang dat raad, college en ambtelijke organisatie, elk voor zo ver het zijn bevoegdheden en verantwoordelijkheden betreft, het doen en laten van onze verbonden partijen (kunnen) sturen en monitoren. In 2012 heeft de rekenkamercommissie een onderzoeksrapportage over het thema 'verbonden partijen' opgesteld. Mede op basis van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie is door raad, college en ambtelijke organisatie een aantal veranderingen/verbeteringen doorgevoerd in de wijze waarop wordt omgegaan met de sturing en monitoring van verbonden partijen. De raad bespreekt jaarlijks de sturing op de verbonden partijen in (bijvoorbeeld) een themavond. Voor het laatst is dit op 9 oktober 2014 gebeurd. Een volgende sessie vindt in het najaar plaats.

Onze meest recente schriftelijke evaluatie van ons verbetertraject ten aanzien van verbonden partijen dateert van 31 maart 2015 (D/UIT/15/39361). Daarin staat dat het college de volgende actiepunten oppakt:

1. In deze kadernota nemen wij het op maat sturen op onze verbonden partijen op. De basis daarvan wordt gevormd door zogeheten toezichtsarrangementen (zie onder het volgende kopje). Op deze wijze kunt u bij behandeling van de kadernota aangeven of u het werken met de toezichtsarrangementen op de door ons voorgestelde wijze ziet zitten.
2. Wij zorgen voor een adequate voorbereiding van besluitvorming over de meerjarenprogramma's en startnotities van Regio Rivierenland.
3. Wij zorgen voor een adequate voorbereiding van uw behandeling van de jaarrekeningen en begrotingen van onze verbonden partijen dit voorjaar. Hiertoe werken wij waar mogelijk op ambtelijk niveau samen met andere gemeenten.
4. Wij investeren in een doorontwikkeling van de kwaliteit van onze ambtelijke ondersteuning ten aanzien van de sturing op en monitoring van onze verbonden partijen.

Toezichtsarrangementen

Zoals wij in onze bovengenoemde brief van 31 maart 2015 schreven, stellen wij voor om vanaf 2016 ten aanzien van verbonden partijen te gaan werken met zogeheten 'toezichtsarrangementen'.

Wij zijn toezichtsarrangementen?

Dit houdt in dat het toezicht op verbonden partijen gebeurt op basis van verschillende 'arrangementen', die in zwaarte toenemen. Het laagste niveau wordt toegepast bij verbonden partijen waarvan de raad vindt dat het bestuurlijke en financiële risico laag is of laag/gemiddeld. Het hoogste niveau wordt toegepast bij verbonden partijen die de raad een hoog bestuurlijk en financieel risico toekent. Elk arrangement houdt een andere werkwijze ten aanzien van de betreffende verbonden partijen in, van een meer 'losse' benadering tot een strak toezicht.

Het aantal arrangementen kan onderwerp van nadere discussie zijn. In de gemeente Geldermalsen houdt men bijvoorbeeld drie verschillende arrangementen aan. Omwille van de overzichtelijkheid vinden wij het beter om met twee arrangementen (niveaus) te werken en deze de volgende kenmerken te geven:

Niveau 1: bestuurlijk en financieel risico is laag of gemiddeld

Dit arrangemente bestaat uit de volgende maatregelen/instrumenten:

- a. De verbonden partij is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen van de programmabegroting en het jaarverslag.
- b. De begroting en de jaarrekening met accountantsverklaring van de verbonden partij, mits het gaat om een gemeenschappelijke regeling, worden opgenomen op de raadskalender van de raad, waardoor de verbonden partij twee keer per jaar in de raad ter sprake komt.
- c. De raad maakt zienswijzen/bedenkingen kenbaar bij de begroting en de jaarrekening van de verbonden partij, mits die mogelijkheid is opgenomen in de gemeenschappelijke regeling.
- d. De raad stelt desgewenst vragen aan het college.
- e. Het college neemt het initiatief om de raad periodiek mondeling te informeren over nieuwe ontwikkelingen.

Niveau 2: bestuurlijk en/of financieel risico is hoog

Dit arrangemente bestaat uit alle maatregelen die gelden bij toezichtsarrangemente niveau 1 en aanvullend daarop:

- f. Bestuursrapportages van de verbonden partij die opgesteld worden als onderdeel van de P&C-cyclus van de verbonden partij worden ter kennisname gebracht van de raad (voor zo ver beschikbaar).
- g. Op verzoek van de raad geeft de verbonden partij (via of met betrokkenheid van het college) informatie op maat. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om regionaal draagvlak te zoeken voor de informatievraag.
- h. Bespreking door de raad van de kadernota die de verbonden partij in het kader van zijn P&C-cyclus opstelt door de raad, voordat deze wordt vastgesteld in het Algemeen Bestuur van de verbonden partij (voor zover dit agendatechnisch te realiseren valt).
- i. Elke agenda van de vergadering van het Algemeen Bestuur wordt met het collegeadvies dat het college hierover vanuit onze organisatie krijgt ter kennisname van de raad gebracht.
- j. Een jaarlijkse bijeenkomst van de raad met de directeur van de gemeenschappelijke regeling (eventueel samen met andere gemeenten).
- k. Het college overweegt een onderzoek ex artikel 21.3a Gemeentewet (doelmatigheid en doeltreffendheid) bij de verbonden partij te houden. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om regionaal draagvlak te zoeken voor dit onderzoek.
- l. Op verzoek van de raad kan een rekenkamercommissieonderzoek worden gehouden. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om hier regionaal draagvlak voor te zoeken.

Bij verbonden partijen die in oprichting zijn of minder dan twee jaar bestaan is het goed om altijd het hoogste niveau aan te houden.

Belangrijke voordelen van het werken met toezichtsarrangementen zijn:

- toezichtsarrangementen zijn 'eenzijdig': de raad bepaalt de arrangementen zonder instemming van de verbonden partijen;
- het werken met toezichtsarrangementen schept een duidelijk kader waarbinnen elke verbonden partij kan worden geplaatst, zonder dat steeds hoeft te worden teruggegrepen op afspraken die specifiek voor één verbonden partij gelden;
- afhankelijk van ontwikkelingen kan een verbonden partij een niveau hoger of lager worden geplaatst, zodat de raad steeds kan insprijngen op de actualiteit;
- er wordt systematisch gestuurd op verbonden partijen, waarbij raad, rekenkamercommissie, college en organisatie ieder in samenhang hun eigen middelen kunnen inzetten;
- door het werken met toezichtsarrangementen kunnen raad en college de bestuurlijke energie zoveel mogelijk richten op de verbonden partijen die de raad voor het bereiken van onze lokale ambities het belangrijkste vindt en op de verbonden partijen die de raad het meest risicovol vindt. Dit geeft de ruimte om bedrijfsmatige taken zoveel mogelijk op afstand te zetten, en onze aandacht zoveel mogelijk te richten op beleidsmatige verbonden partijen. Tegelijkertijd biedt dit de mogelijkheid om als daar aanleiding toe is een strakker toezicht op een uitvoeringsgerichte verbonden partij in te stellen.

Deze voordelen zijn afgezet tegen het werken met convenanten, dat door onze Financiële verordening 2012 wordt voorgeschreven. Het werken met convenanten is echter nog niet van de grond gekomen en lijkt ons bovendien minder geschikt dan het werken met toezichtsarrangementen. Voor een uitgebreidere uitleg hierover verwijzen wij naar bovengenoemde brief van 31 maart 2015.

Het werken met toezichtsarrangementen in 2016

In 2015 bereiden wij het werken met de toezichtsarrangementen voor. In 2016 kunnen we dan volgens bovengenoemde systematiek gaan werken. Dat jaar beschouwen we dan als een proefjaar, zowel voor de raad als voor het college en de organisatie. Gedurende dat jaar blijven deze gremia met elkaar in gesprek over de vraag of het werken met toezichtsarrangementen succesvol is en of er aanpassingen nodig zijn. Dit betekent tevens een veel meer bewuste/systematische betrokkenheid bij het thema 'verbonden partijen' en inzicht in knelpunten. Eind 2016 kan de raad dan bepalen of hij de toezichtsarrangementen een vaste plek in de financiële verordening en in de P&C-documenten geeft.

In de rechter kolom aan het begin van deze paragraaf leest u welk niveau wij in 2016 aan welke verbonden partijen willen toekennen. Dit betekent dat wij voorstellen om de volgende verbonden partijen een relatief zwaar toezicht (niveau 2) te geven: GGD Gelderland-Zuid, Regio Rivierenland, Werkzaam Rivierenland, Presikhaaf, Industrieschap Medel en Casterhoven. De overige verbonden partijen vallen dan onder niveau 1.

Uiteraard kan uw raad bij amendement hier wijzigingen in aanbrengen. Deze verwerken wij dan in de begroting 2016. Mocht de Avri een aparte gemeenschappelijke regeling worden, dan lijkt het ons goed deze (in ieder geval de eerste twee jaar) ook het zwaardere toezichtsarrangemente toe te kennen.

Overigens vernamen wij dat meer gemeenten voornemens zijn om met toezichtsarrangementen te gaan werken. In 2015 en 2016 gaan wij na of er mogelijkheden zijn in samenwerking met andere gemeenten het werken met toezichtsarrangementen verder vorm te geven, om zo in samenhang met hen te kunnen monitoren en sturen.

Paragraaf 7: Bedrijfsvoering

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hanteert de volgende definitie van 'bedrijfsvoering': 'Bedrijfsvoering betreft de bedrijfsprocessen binnen een gemeente om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren alsmede de sturing en beheersing daarvan.'

Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, structuur, informatie en beheersinstrumenten nodig. Ook is een gezonde cultuur binnen de organisatie cruciaal om onze bestuurlijke doelstellingen te bereiken en wettelijke taken adequaat te kunnen uitvoeren.

Onze organisatie beleeft door de dynamiek in het openbaar bestuur hectische tijden en het ziet ernaar uit dat deze hectiek permanent zal zijn. Dat vraagt een organisatie die daarmee om kan gaan en kwaliteit blijft leveren. Het college is primair verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering, omdat het college gaat over de wijze waarop de (beleidsinhoudelijke) ambities die de raad stelt worden bereikt. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak.

Visie op de ambtelijke organisatie

In ons besturings- en managementconcept is een visie op de toekomst van onze organisatie neergelegd. Deze toekomst is een dynamische, omdat onze omgeving snel verandert. Omdat onze omgeving continu verandert, veranderen ook de verwachtingen die de buitenwereld van ons heeft steeds. Daardoor zijn ons takenpakket, de wijze waarop we in de samenleving staan, onze financiën en de eisen waaraan we moeten voldoen steeds in beweging. Onze visie houdt hier rekening mee. Deze visie bestaat uit vijf kernthema's:

- **Zelfstandige gemeente – slim samenwerken:** zelfstandigheid en het bewaren van het eigen karakter is het uitgangspunt van de gemeente Neder-Betuwe, maar om kwaliteit te kunnen bieden, kwetsbaarheden te verminderen en kosten te besparen werken we op tal van terreinen samen met andere overheden. Een goede sturing op samenwerkingsverbanden is daarbij cruciaal (zie wat betreft dit laatste de paragraaf verbonden partijen).
- **Flexibiliteit:** (1) flexibiliteit ten aanzien van de bezetting door personeel; (2) flexibiliteit ten aanzien van functie en takenpakket; (3) flexibiliteit ten aanzien van de mate waarin de organisatie in staat is in te spelen op veranderende omstandigheden en (4) flexibiliteit van de werkgever.
- **Blik naar buiten:** we richten ons steeds meer op resultaten die door de samenleving zelf worden gevraagd en waarin we samenwerken met belanghebbenden. We communiceren daarbij in lijn met het communicatiebeleidsplan.
- **Sterk strategisch en tactisch vermogen:** het komt aan op strategisch en tactisch vermogen wanneer er sprake is van complexiteit en onzekerheid, waar het gaat om de lange termijn, waar beleidsterreinen maar ook bedrijfsvoeringsterreinen met elkaar samenwerken en op elkaar ingrijpen, waar de ontmoeting tussen de gemeente en de samenleving spannend wordt.
- **Dienstverlening in samenhang en uniformiteit:** onze dienstverlening sluit aan bij de wensen van onze inwoners, brengt onze kwaliteitseisen in de praktijk en gaat steeds uit van de kernwaarden interactiviteit, pro-activiteit, betrouwbaarheid en persoonlijk contact en de kerncompetenties samenwerken, resultaatgericht werken en klantgericht werken.

Inrichting van de ambtelijke organisatie

De inrichting van de ambtelijke organisatie is zodanig vormgegeven dat optimaal richting gegeven wordt aan bovenstaande vijf kernthema's. De ambtelijke organisatie bestaat uit drie afdelingen: afdeling Fysieke Pijler, afdeling Sociale Pijler en afdeling Bedrijfsvoering. Daarnaast zijn er twee stafeenheden: Concernstaf en Control. Het kleine aantal afdelingen maakt het mogelijk dat er een klein en slagvaardig managementteam is (gevormd door de gemeentesecretaris en de afdelingsmanagers, waarbij de controller en directieadviseur adviseurs zijn), dat de vele belangrijke strategische dossiers in samenhang aanstuurt. Onze afdelingen hebben naast afdelingsmanagers, die zich richten op het begeleiden en coachen van de medewerkers met de strategische dossiers, ook adjunct-afdelingsmanagers; zij richten zich voornamelijk op het coachen en begeleiden van onze medewerkers op de tactische en operationele dossiers en helpen op die manier de organisatie zich steeds verder te verbeteren.

De gekozen organisatiestructuur is het gevolg van een reorganisatie (afgerond in 2014) die bedoeld was om het management 'in positie' te brengen om: (1) strategische en tactische beleids- en bedrijfsvoeringsdossiers in samenhang op de juiste manier op te kunnen laten pakken; (2) snel en passend te kunnen inspelen op alle ontwikkelingen die de komende jaren op ons af komen en (3) medewerkers te coachen en begeleiden bij het uitvoeren van hun taken en hen helpen bij hun ontwikkeling.

Achterliggende doelen c.q. gewenste effecten zijn onder meer:

- ♦ een goede anticipatie op de veelheid aan ontwikkelingen in de samenleving en de veelheid aan nieuwe taken die gemeenten krijgen;
- ♦ een goede sturing op onze verbonden partijen;
- ♦ een verbetering van het integraal werken;
- ♦ eenduidig leiderschap binnen de organisatie;
- ♦ een gezonde (bestuurs- en) organisatiecultuur waarin lef, professionaliteit, samenwerken, resultaat, klantgerichtheid en plezier kernbegrippen zijn;
- ♦ het aanbrengen van kwaliteitsverbeteringen in de prestaties van onze organisatie, onder meer doordat elke medewerker 'het beste uit zichzelf' haalt (daarbij stellen we zowel vakinhoudelijke kwaliteit als onze kerncompetenties resultaatgerichtheid, klantgerichtheid en samenwerken centraal).

Een uitgebreide evaluatie staat gepland voor oktober 2015. Om de benodigde kwaliteit te kunnen leveren zullen wij de komende jaren verder moeten investeren in opleidingen, trainingen en coaching. Op basis van de huidige inzichten kan dit binnen de bestaande budgetten.

Doorontwikkeling Sociale en Fysieke Pijler

De afdelingen Sociale en Fysieke Pijler zullen, onder meer als gevolg van de veranderingen in de samenwerking in Regio Rivierenland, de komst van nieuwe taken vanuit het Rijk en vooral ontwikkelingen in de maatschappij, de komende jaren door grote veranderingstrajecten (blijven) gaan. We zullen nog meer inzetten op de samenhang tussen sociale, economische en ruimtelijke vraagstukken, onder meer door projectmatig werken verder uit te rollen. College en directie geven zich er rekenschap van dat de doorontwikkeling van beide afdelingen op een goede en planmatige wijze wordt opgepakt en dat de inzet van mensen en middelen adequaat wordt afgestemd. Regelmatige monitoring vindt plaats en zal blijven plaatsvinden. Overigens betekent dit dat ook de afdeling Bedrijfsvoering zal moeten mee ontwikkelen om op een adequate manier advies en ondersteuning te kunnen blijven geven aan de lijnafdelingen.

Bezuinigingen op afdelingen Sociale en Fysieke Pijler

Bezuinigingen op de formatie van de afdelingen Sociale en Fysieke Pijler zijn op basis van het huidige takenpakket niet mogelijk. Mocht u ervoor kiezen om minder taken uit te voeren, dan kan de formatie worden ingekrompen. Dit is uiteraard afhankelijk van de precieze taken die het betreft. Deze bezuinigingen kunnen gepaard gaan met frictiekosten (afvloeiing personeel) en/of initiële kosten om een bezuiniging überhaupt te kunnen realiseren. Op basis van de richting die u bij behandeling van de kadernota aangeeft, zullen wij in de begroting een nauwkeurige doorrekening van de kosten maken.

Doorontwikkeling afdeling Bedrijfsvoering

Begin 2015 bleek het niet wenselijk om het voornemen te realiseren om in BNW-samenwerking onze bedrijfsvoeringstaken te organiseren. Het zou daarbij gaan om taken die onze inwoners niet direct raken, de zogeheten 'PIJOFACH-taken': Personeel, Informatie (inclusief DIV en processen), Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Automatisering (ICT), Communicatie (inclusief voorlichting) en Huisvesting (inclusief facilitaire zaken). Deze taken zijn nu, behoudens Personeel en Organisatie (Concernstaf) en een deel van de huisvestingstaken (Fysieke Pijler), belegd in afdeling Bedrijfsvoering.

Zoals toegezegd stuurden wij een brief naar de raad waarin wij toelichten hoe wij onze bedrijfsvoeringstaken de komende jaren willen organiseren. Daar bleek dat we, qua kwaliteit, robuustheid en kosten onze bedrijfsvoeringstaken de komende jaren in hoofdlijnen prima zelf kunnen blijven uitvoeren. We moeten dan wel:

- ten aanzien van een aantal teams extra inspanningen verrichten als het gaat om coaching en begeleiding om op die manier te proberen de kwaliteit te verhogen;
- de organisatie de ruimte geven om de algemene organisatieontwikkeling (vooral wat betreft kwaliteit, integraal (samen)werken, digitalisering, zaakgericht werken, resultaatgericht werken, klantgericht werken, cultuur) door te zetten;
- accepteren dat de kwaliteit niet altijd uitmuntend is;
- veel energie steken in *organisatiebrede* doorstroom en uitstroom, mede in het licht van bezuinigingen.

Dit betekent niet dat we onze bedrijfsvoering de komende jaren per se *volledig* zelfstandig moeten blijven uitvoeren. Daar waar er qua kwaliteit, kosten en robuustheid winst te behalen is kan worden samengewerkt met andere partijen, mits er heldere afspraken gemaakt worden en mits het niet te ernstig ten koste gaat van de eenduidige en samenhangende aansturing van onze PIJOFACH-taken. Kansen hiertoe liggen vooral bij ICT (outsourcing van onderdelen van het takenpakket naar een private partij is een serieuze mogelijkheid). Op kleine schaal kan vooral ten aanzien van Juridische zaken de samenwerking met andere partners versterkt worden. Nadrukkelijk moet worden opgemerkt dat besluitvorming hierover onderdeel is van trajecten van minstens enkele maanden waarin de ondernemingsraad een belangrijke rol heeft (adviesrecht). Ook zal het zo zijn dat het GO in beeld komt op het moment dat we gaan outsourcen.

Bezuinigingen op afdeling Bedrijfsvoering

Ten aanzien van de bezuinigingen op afdeling Bedrijfsvoering zijn drie onderwerpen te onderscheiden:

- a. de bezetting van het management;
- b. de op de BNW-samenwerking geboekte besparingen;
- c. nieuwe besparingen als gevolg van de takendiscussie.

a. Bezetting van het management

In het reorganisatieplan (juni 2013) waren voor de afdeling Bedrijfsvoering twee leidinggevenden voorzien: een afdelingsmanager en een adjunct-afdelingsmanager. Na de reorganisatie is gekozen voor de inhuur van één interim-manager, vanuit de gedachte dat dit te overzien was omdat de BNW-samenwerking snel zou starten. Bovendien is vooruitlopend op de BNW-samenwerking 0,67 fte voor leidinggevenden wegbezuinigd, zodat er nu nog maar 1,33 fte formatieruimte is. Nu de BNW-samenwerking niet doorgaat heeft de afdeling Bedrijfsvoering alsnog een afdelingsmanager en een adjunct-afdelingsmanager gekregen (samen nu 1,9 fte in plaats van 2,0 fte). Voor de financiële gevolgen verwijzen wij naar de eerste bestuursrapportage 2015. Voor 2016 en verder moeten we de formatieve invulling van het management bezien aan de hand van de uitkomsten van de keuzes die gemaakt worden over het doorvoeren van besparingen (zie onder b. en c.) en de gevolgen daarvan voor afdeling Bedrijfsvoering.

b. Reeds op de BNW-samenwerking ingeboekte bezuinigingen

In onze begroting 2015 is een aantal taakstellende bezuinigingen opgenomen die via de BNW-samenwerking gerealiseerd hadden moeten worden. Het niet doorgaan van de BNW-samenwerking moet tot een herijking hiervan leiden (zie onder c.). Bovendien is voor de extra 0,67 fte aan leidinggevenden (zie onder a.) nog geen structurele dekking gevonden, terwijl er wel behoefte is aan deze wegbezuinigde formatie.

bedragen in €	2016	2017	2018	2019
Taakstellende bezuinigingen	120.000	180.000	180.000	180.000
+ 0,67 fte leidinggevende	60.000	60.000	60.000	60.000
Totaal	180.000	240.000	240.000	240.000

De taakstellende bezuinigingen zijn gebaseerd op natuurlijk verloop (een aantal pensioneringen). De loonkosten van deze medewerkers zouden dus structureel wegbezuinigd worden zodra zij met pensioen zouden gaan. De gedachte hierachter was dat de BNW-samenwerking vanuit het adagium 'samen sterk' met minder medewerkers minstens zoveel kwaliteit en robuustheid kon leveren dan de afzonderlijke organisaties. Deze bezuinigingen betekenen overigens immers niet per definitie dat ook de taken van net deze medewerkers niet meer gedaan hoeven te worden c.q. dat er geen opvolgers zouden worden geworven.

We gaan nog dit jaar na in hoeverre het mogelijk is om in eigen beheer bovenstaande bezuinigingen te realiseren zonder er daarbij qua kwaliteit en robuustheid onverantwoord op achteruit te gaan. Het is uiteraard wel nodig om de structurele bezuinigingen te realiseren. Daarom zijn we voornemens bovenstaande bezuinigingen in te trekken en te vervangen door: (1) het voordeel op de Omgevingsdienst Rivierenland, bestaande uit bedrijfsmatige componenten, (2) efficiëntiemaatregelen en (3) voor het overige te bezuinigen op formatie tot een bedrag dat gelijk is aan de in te trekken bezuinigingen op de BNW-samenwerking.

Onder de efficiëntiemaatregelen rekenen we ook dat de adjunct-afdelingsmanager voor 32 in plaats van voor 36 uur werkt.

bedragen in €	2016	2017	2018	2019
(1) Voordeel ODR	90.836	102.575	98.184	98.184
(2) Efficiëntiemaatregelen	89.164	137.425	141.816	141.816
(3) Formatie (natuurlijk verloop)				
Totaal	180.000	240.000	240.000	240.000

N.B. Uit het voorgaande mag niet de conclusie getrokken worden dat de BNW-samenwerking die bezuinigingen wél had kunnen realiseren. Zoals bij de behandeling van de concept-businesscase BNW bleek was dat hoogst twijfelachtig. Ook de provincie als onze toezichthouder heeft de bezuiniging als niet realistisch bestempeld.

c. Nieuwe besparingen als gevolg van de takendiscussie

Bij de behandeling van deze kadernota bespreekt u mogelijke bezuinigingen. Als er als gevolg van deze discussie gemeentelijke taken geschrapt worden en als met die taken uren van de Fysieke of Sociale Pijler gemoed zijn, is ons uitgangspunt om die bezuiniging naar rato door te berekenen naar afdeling Bedrijfsvoering (voor zo ver dat gelet op het uitvoeren van basale taken mogelijk is, zie verder).

Aangezien ons percentage personele overhead 27,2 bedraagt zal van elke bezuiniging op formatie op de Fysieke en Sociale Pijler *daarbovenop* 27,2% van dat bedrag moeten worden bezuinigd op formatie t.a.v. onze PIJOFACH-taken. Aangezien we de uitkomsten van uw bezuinigingsdiscussie nog niet kennen, kan die discussie dus ingrijpende gevolgen voor de afdeling Bedrijfsvoering hebben. Dit zullen we zoveel mogelijk moeten opvangen door natuurlijk verloop. Taken die wegvallen via natuurlijk verloop, maar wel uitgevoerd moeten worden, moeten ondergebracht worden bij andere medewerkers. En wel bij medewerkers, bij wie het wel mogelijk is taken te schrappen die niet per se uitgevoerd hoeven te worden. We zullen dus moeten investeren in omscholing en doorstroom van een aantal medewerkers. Dit is misschien niet in alle gevallen mogelijk. Gedwongen ontslagen kunnen we dan wellicht niet langer uitsluiten. Die zullen uiteraard gepaard gaan met frictiekosten. Deze kosten zijn op dit moment nog niet in te schatten.

Bezuinigingen op bedrijfsvoering zullen uiteraard de kwetsbaarheid vergroten. In dit kader merken wij op dat als u in het uiterste geval zelfs *alle* niet-wettelijke taken van de Fysieke en Sociale Pijler schrapt, we dan nog voor afdeling Bedrijfsvoering een basisniveau van werkzaamheden in stand moeten houden. Een deel van de werkzaamheden is immers niet of slechts ten dele afhankelijk van de taken van de Sociale en Fysieke Pijler (facturen verzenden, P&C-cyclus, ICT, websitebeheer, etc.).

We kunnen dus niet in alle gevallen 27,2% van de bezuinigingen op de Fysieke en Sociale Pijler doorberekenen naar de afdeling Bedrijfsvoering. Want dan zouden we zo kwetsbaar worden dat we een aantal van onze PIJOFACH-taakvelden niet of nauwelijks meer kunnen uitvoeren. Noch zelfstandig, noch via uitbesteding, want voor beide opties hebben we dan geen budget. Wat betreft de aan de afdeling Bedrijfsvoering door te berekenen bezuinigingen als gevolg van taken geldt dus een zeker maximum.

Personeelslasten organisatie

De formatie in 2015 bedraagt na actualisatie in totaal 111,82 fte. In de begroting 2015 is voor het bestuur een bedrag van € 371.034 geraamd. Voor de personeelslasten van de organisatie is een bedrag geraamd van € 6.737.696. De formatie van 2016 en volgende jaren zal worden afgestemd op onder meer de beleidsmatige keuzes die u bij behandeling van deze kadernota maakt.

Inhuur derden (vrijval vacaturegelden)

Binnen de personeelslasten van de organisatie zal ook de komende jaren geen sprake zijn van een raming voor inhuur van derden. De beschikbare middelen om inhuur van derden te laten plaatsvinden ontstaan op het moment dat er vacatures binnen de personeelsstaat zijn die niet worden ingevuld; dit wordt ook wel 'vrijval vacaturegelden' genoemd. Indien er geen vacatures zijn (dus geen vrijval vacaturegelden) kan er ook geen inhuur plaatsvinden.

Voorziening reorganisatie

U heeft in uw raadsvergadering van 21 maart 2013 een budget van € 1.267.000 beschikbaar gesteld. De kosten ten behoeve van de boventalig verklaarde managers, waaronder de 'van werk naar werk' trajecten, vormen de grootste uitgaven die ten laste van deze voorziening worden geboekt. Over de (voorziening) reorganisatie rapporteren wij u separaat. Op dit moment dateert de laatst verzonden brief van 16 december 2014 (D/UIT/14/36972).

Invoering Wet op de vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven per 1 januari 2016.

Op 1 januari 2016 treedt de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven in werking. Ook gemeenten krijgen vanaf dat moment verplicht te maken met deze belastingsoort die nu veelal geldt voor ondernemers.

De Wet op de vennootschapsbelasting 1969 kent nu nog een vrijstelling voor de meeste directe en indirecte overheidsbedrijven. Deze vrijstelling kan marktversturend werken op het moment dat bijvoorbeeld gemeenten diensten of producten aanbieden op een markt waar ook belastingplichtige partijen actief zijn. De Europese Commissie heeft geoordeeld dat de Nederlandse VPB-vrijstelling voor overheidsbedrijven tot een ongerechtvaardigde bevoordeling van overheidsbedrijven leidt.

Nederland is verzocht haar wetgeving aan te passen. De Eerste Kamer moet hierover nog beslissen, maar er wordt vanuit gegaan dat de invoering per 1 januari 2016 zal plaatsvinden.

De invoering van de Vpb leidt ertoe dat een deel van onze activiteiten onder de vennootschapsbelastingplicht gaat vallen. Dat geldt ook voor veel van onze verbonden partijen. De invoering van de Vpb heeft daarom ingrijpende gevolgen. Deze betreffen zowel de administratie, de automatisering als het financieel beleid en beheer; dit nog onafhankelijk van de vraag of wij als gemeente uiteindelijk (veel) vennootschapsbelasting moeten betalen of niet. Daarnaast zullen er mogelijk afspraken met de Belastingdienst gemaakt moeten worden. Omdat de invoering per 1 januari 2016 zal plaatsvinden dient in de begroting 2016 hiervoor al een raming voor te betalen Vpb opgenomen te worden.

Om op 1 januari 2016 klaar te zijn voor de invoering, zal er een aantal maatregelen genomen moeten worden. De volgende stappen kunnen onderscheiden worden:

1. Inventarisatie van activiteiten van de gemeente die relevant zijn voor de Vpb. Het gaat om producten en diensten die aangeboden worden door de gemeente en door onze verbonden partijen op een markt waar ook belastingplichtige partijen actief (mogen) zijn.
2. Impactanalyse: Dit betreft een analyse van vooral de fiscale, maar ook de administratieve en organisatorische consequenties. Daaronder is begrepen de uitwerking van de onder stap 1.
3. Inventarisatie mogelijkheden Vpb te optimaliseren. Daarbij kan het nodig zijn dat de raad bepaalde besluiten neemt; Eventueel is overleg nodig over structuurwijzigingen met samenwerkende en verbonden partijen.
4. Afstemming met de Belastingdienst om zekerheid te krijgen over de geïnventariseerde activiteiten, de kostenberekeningen en de voorgenomen optimaliseringsmaatregelen.
5. Implementatie: de uitvoering en administratieve verwerking van de uitkomsten van het overleg met de Belastingdienst zoals de fiscale openingsbalans, globale berekening van de Vpb-last en verwerking in de begroting.

Wij zijn inmiddels begonnen met de voorbereiding van de invoering. Uw raad zal over de voortgang worden geïnformeerd.

BESLUITVORMING

De raad van de gemeente Neder-Betuwe;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten en het provinciaal beleidskader Financieel Toezicht;

B E S L U I T:

1. kennis te nemen van en in te stemmen met de Kadernota 2016-2019 van de gemeente Neder-Betuwe conform voorliggend ontwerp met de hierin opgenomen keuzes en uitgangspunten;
2. het college op te dragen de Kadernota 2016-2019 integraal te verwerken in de ontwerpbegroting 2016 en de daarbij behorende meerjarenraming 2017-2019.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 2 juli 2015
de griffier, de voorzitter

B. van Asperdt

ir. C.W. Veerhoek

BIJLAGEN

Aansluiting gepresenteerde financiële positie 15 april 2015 en kadernota 2016-2019

AANSLUITING GEPRESENTEERDE FINANCIËLE POSITIES VAN 15 APRIL 2015 EN KADERNOTA 2016-2019					
	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2015	2016	2017	2018	2019
Financiële positie 2015-2019 op basis van aangeboden begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018	-202.201	-201.962	-243.943	-327.931	-327.931
BEGROTINGSWIJZIGINGEN:					
Financiële effecten 2e bestuursrapportage 2014	20.727	37.597	39.847	42.097	42.097
Begrotingswijziging convenant bibliotheken	-10.000	-10.000	-10.000	-30.000	-30.000
TOTAAL BEGROTINGSWIJZIGINGEN:	10.727	27.597	29.847	12.097	12.097
CONCEPT ONDERWERPEN VOOR 1e BESTUURSRAPPORTAGE 2015:					
Financiële effecten van de decembercirculaire 2014 (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	16.609	16.811	16.893	16.857	16.857
Structureel nadeel uit jaarrekening 2014: afvalstoffenheffing (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
Structureel nadeel uit jaarrekening 2014: waterstofheffing (te verwerken 1e berap 2015)	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Structureel voordeel uit jaarrekening 2014: doorbelasting werkelijke ambtelijke uren grondexploitaties (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Incidenteel nadeel uitvoeringskosten W&I Tiel (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	183.000	0	0	0	0
TOTAAL CONCEPT ONDERWERPEN VOOR 1e BESTUURSRAPPORTAGE 2015	72.609	-110.189	-110.107	-110.143	-110.143
OP TE NEMEN NIEUW BELEID EN NIEUWE ONTWIKKELINGEN:					
Intrekken opgenomen stelpost te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop	0	70.000	90.000	90.000	90.000
Ophogen post onvoorzien (naar norm van 0,6% AU + belastingcapaciteit)	0	100.000	100.000	100.000	100.000
TOTAAL OP TE NEMEN NIEUW BELEID EN NIEUWE ONTWIKKELINGEN	0	170.000	190.000	190.000	190.000
Financiële positie 2015-2019 op basis van aangeboden begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018 en inclusief begrotingswijzigingen concept onderwerpen 1e bestuursrapportage 2015 en nieuw beleid welke aansluit met de gepresenteerde financiële positie van 15 april 2015	-118.865	-114.554	-134.203	-235.977	-235.977
Taakstellende bezuiniging om te komen tot een oplopend overschot van € 500.000 vanaf 2018	-50.000	-235.446	-315.797	-264.023	-264.023
Geprognosticeerde Financiële positie 2015-2019	-168.865	-350.000	-450.000	-500.000	-500.000
VERSCHILLEN GEPRESENTEERDE FINANCIËLE POSITIES VAN 2015 APRIL 2015 EN KADERNOTA 2016-2019					
Financiële effecten concept onderwerpen voor 1e bestuursrapportage 2015	72.609	-110.189	-110.107	-110.143	-110.143
Financiële effecten definitieve 1e bestuursrapportage 2015	109.962	49.482	-40.661	-48.708	-48.708
Verschil financieel effect 1e bestuursrapportage 2015	37.353	159.671	69.446	61.435	61.435
Concept totaal taakstellende bezuiniging om te komen tot een overschot van € 500.000 vanaf 2018	-50.000	-235.446	-315.797	-264.023	-264.023
Werkelijk totaal taakstellende bezuinigingen om te komen tot een overschot van € 500.000 vanaf 2018	0	-278.318	-279.018	-292.418	-298.778
Verschil totaal taakstellende bezuiniging	50.000	-42.872	36.779	-28.395	-34.755
Geprognosticeerde Financiële positie 2015-2019 15 april 2015	-168.865	-350.000	-450.000	-500.000	-500.000
Verschil financieel effect 1e bestuursrapportage 2015	37.353	159.671	69.446	61.435	61.435
Verschil totaal taakstellende bezuiniging	50.000	-42.872	36.779	-28.395	-34.755
Verschil totaal nieuw beleid					-3.020
Totaal verschillen	87.353	116.799	106.225	33.040	23.660
Financiële positie kadernota 2016-2019	-81.512	-233.201	-343.775	-466.960	-476.340
In huidige begroting opgenomen stelpost te bezuinigen op bedrijfsvoering	2015	2016	2017	2018	2019
Het betreft hier de "oude" stelpost BNV samenwerking inclusief budget voor adjunct-manager	120.000	180.000	240.000	240.000	240.000
Gerealiseerde bezuiniging op bedrijfsvoering inzake overdracht WABO taken naar ODR	-74.302	-90.836	-102.575	-98.184	-98.184

OVERZICHT FINANCIËLE POSITIE 2015-2019 AANGEBODEN op 15 april 2015					
	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2015	2016	2017	2018	2019
Financiële positie 2015-2019 op basis van aangeboden begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018	-202.201	-201.962	-243.943	-327.931	-327.931
Financiële effecten 2e bestuursrapportage 2014	20.727	37.597	39.847	42.097	42.097
Financiële effecten van de decembercirculaire 2014 (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	16.609	16.811	16.893	16.857	16.857
Financiële positie 2015-2019 op basis van aangeboden begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018 en inclusief financiële effecten 2e bestuursrapportage 2014 en de financiële effecten van de decembercirculaire 2014	-164.865	-147.554	-187.203	-268.977	-268.977
Begrotingswijziging convenant bibliotheken	-10.000	-10.000	-10.000	-30.000	-30.000
Structureel nadeel uit jaarrekening 2014: afvalstoffenheffing (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
Structureel nadeel uit jaarrekening 2014: waterstofheffing (te verwerken 1e berap 2015)	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Structureel voordeel uit jaarrekening 2014: doorbelasting werkelijke ambtelijke uren grondexploitatie (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Incidenteel nadeel uitvoeringskosten W&I Tiel (te verwerken 1e bestuursrapportage 2015)	183.000	0	0	0	0
Intrekken opgenomen stelpost te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop	25.000	70.000	90.000	90.000	90.000
Geactualiseerde Financiële positie 2015-2019 d.d. 18 maart 2015	-93.865	-214.554	-234.203	-335.977	-335.977
Ophogen post onvoorzien (naar norm van 0,6% AU + belastingcapaciteit)	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Taakstellende bezuiniging					
Om te komen tot een oplopend overschot van € 500.000 vanaf 2018	-50.000	-235.446	-315.797	-264.023	-264.023
Geprognoticeerde Financiële positie 2015-2019 inclusief ophoging post onvoorzien en taakstellende bezuiniging	-43.865	-350.000	-450.000	-500.000	-500.000
+ = tekort - = overschot					
In huidige begroting opgenomen stelpost te bezuinigen op bedrijfsvoering	2015	2016	2017	2018	2019
Het betreft hier de "oude" stelpost BNW samenwerking inclusief budget voor adjunct-manager	120.000	180.000	240.000	240.000	240.000
Gerealiseerde bezuiniging op bedrijfsvoering inzake overdracht WABO taken naar ODR	-74.302	-90.836	-102.575	-98.184	-98.184
De nog te realiseren bezuiniging op bedrijfsvoering	45.698	89.164	137.425	141.816	141.816
Uitkomsten scenario geel, oranje en rood					
Onderstaande geprognoticeerde financiële posities gaan uit van de informatie van medio maart 2015					
Uitkomsten scenario GEEL, ORANJE en ROOD	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal aan gerealiseerde bezuinigingen scenario GEEL "gemakkelijk te realiseren"	-98.250	-278.318	-279.018	-292.418	-298.778
Geprognoticeerde Financiële positie 2015-2019 inclusief bezuinigingsvoorstellen van scenario geel om te komen tot een overschot van € 500.000 vanaf 2018	-92.115	-392.872	-413.221	-528.395	-534.755
Totaal aan gerealiseerde bezuinigingen scenario ORANJE "moeilijk te realiseren c.q. niet in lijn met coalitieakkoord of ingrijpende maatschappelijke effecten"	-18.750	-260.001	-1.151.170	-1.162.501	-1.167.827
Geprognoticeerde Financiële positie 2015-2019 inclusief bezuinigingsvoorstellen van scenario geel en oranje	-110.865	-652.873	-1.564.391	-1.690.896	-1.702.582
Totaal aan gerealiseerde bezuinigingen scenario ROOD "niet te realiseren zonder grote maatschappelijke negatieve effecten"	0	-474.781	-1.510.157	-1.796.159	-2.009.416
Geprognoticeerde Financiële positie 2015-2019 inclusief bezuinigingsvoorstellen van scenario geel, oranje en rood	-110.865	-1.127.654	-3.074.548	-3.487.055	-3.711.998

Overzicht van gebruikte afkorting

A+O fonds	: Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds Gemeenten
AB	: Algemeen Bestuur
ABC	: Agro Business Centrum
AMvB	: Algemene maatregel van bestuur
ANW	: Algemene Nabestaandenwet
AOVR	: Ambtelijk Overleg Volksgezondheid Rivierenland
APV	: Algemene Plaatselijke Verordening
AVRI	: Afvalverwijdering Rivierenland
AWBZ	: Algemene Wet Bijzondere Ziektenkosten
BAG	: Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	: Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	: Besluit Bijstandverlening zelfstandigen
BCF	: BTW-compensatiefonds
BDUR	: Besluit doeluitkering rampen en zware ongevallen
Berap	: Bestuursrapportage
BJZ	: Bestuurs Juridische Zaken
BNG	: Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	: Bestuurlijk overleg financiële verhouding
BSR	: Belastingssamenwerking Rivierenland
BTW	: Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	: Wet Bundeling van Uitkeringen aan Gemeente
BvB	: Businessplan Voor de Bedrijfsvoering
CAO	: Collectieve Arbeids Overeenkomst
CAR	: Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling
CBS	: Centraal Bureau voor de statistiek
CJG	: Centrum voor Jeugd en Gezin
CMD	: Centrum Maatschappelijke Dienstverlening
CPA	: Centrale Post Ambulancevervoer
DIV	: Documentatie en Informatievoorziening
EKD	: Elektronisch kinddossier
EMU	: Economische en Monetaire Unie
ESF	: Europees Sociaal Fonds
FES	: Fonds Economische Structuurversterking
Fido	: Wet Financiering Decentrale Overheden
FOG	: Financieel Overzicht Gemeenten
FPU	: Flexibel Pensioen en Uittreden
Fww	: Financiële-verhoudingswet
GBA	: Gemeentelijke Basis Administratie
GBA	: Gemeentelijk Basisadministratie Persoonsgegevens
GF	: Gemeentefonds
GGD	: Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	: Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GMK	: Gemeenschappelijke Meldkamer Gelderland-Zuid
GOA	: Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid
GREX	: Grondexploitatie
GRP	: Gemeentelijk Riolerings Plan
GSB	: Grote stedenbeleid
GSF	: Gelderse Sport Federatie
Halt	: Het alternatief
ICT	: Informatie Communicatie Technologie
IOAW	: Inkomensvoorziening Oudere en ged. Arbeidsongeschikte werkl. Werknemers
IOAZ	: Inkomensvoorziening Oudere en ged. Arbeidsongeschikte gew. Zelfstandigen
IPO	: Interprovinciaal Overleg
ISA	: Instituut voor Sport Accommodaties
ISV	: Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
JPN	: Jeugd Preventie Netwerk
KVV	: Keurmerk Veilig Wonen
LEA	: Lokaal Educatieve Agenda
LOP	: Landschap Ontwikkelings Plan
MADD	: Make A Difference Day

MBZ	: Meldpunt Bijzondere Zorg
MILH	: Monitor Inkomsten Lokale Heffingen
NASB	: Nationaal Actieplan Sport en Bewegen
NBW	: Nationaal Bestuursakkoord Water
NIPO	: Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie
NME	: Natuur Milieu & Educatie
NUP	: Nationaal Uitvoerings Programma
ODR	: OmgevingsDienst Rivierenland
OEM	: Overige Eigen Middelen
OGGZ	: Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OHP	: Onderwijs Huisvestings Programma
OKE	: Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie
OOV	: Openbare orde en veiligheid
OSU	: Onderhoudsrapportage Specifieke Uitkeringen
OWB	: Ontwerpbegroting
OZB	: Onroerende-zaakbelastingen
P&O	: Personeel en Organisatie
PDF	: Portable Document File
PF	: Provinciefonds
Pgb	: Persoonsgebondenbudget
POR	: Periodiek Onderhoudsrapport
PPS	: Publiek Private Samenwerking
PRPG	: Platform Rechtmatigheid provincies en Gemeenten
PvA	: Plan van Aanpak
RAAK	: Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling
RAR	: Regionaal Archief Rivierenland
RAV	: Regionale Ambulancevoorziening Gelderland-Zuid
RBGZ	: Regionale Brandweer Gelderland-Zuid
RBL	: Regionaal Bureau Leerplicht
RIEC	: Regionale Informatie- en ExpertiseCentra
RSP	: Regionaal Samenwerkings Programma
RUD	: Regionale Uitvoerings Diensten
RUP	: Regionaal Uitvoerings Programma
SiSa	: Single information Single audit
SMART	: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdsgebonden
StER	: Stimuleringsprogramma Economie Rivierenland
STMG	: Stichting Thuiszorg Midden-Gelderland
SVNG	: Stimulingsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
SWB	: Stichting Woningbeheer Betuwe
SWO	: Stichting Welzijn Ouderen
UWV	: Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VNG	: Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VROM	: Ministering van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
Wabo	: Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wajong	: Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor Jonggehandicapten
WAPR	: Werkgevers Adviespunt Rivierenland
Wet Arhi	: Wet Algemene regels herindeling
WIJ	: Wet Investeren in Jongeren
Wmo	: Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	: Wet waardering onroerende zaken
WoZoCo	: Woon Zorg Complex
WRO	: Wet op de Ruimtelijke Ordening
WSW	: Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	: Wet sociale werkvoorziening
WVG	: Wet Voorziening Gehandicapten
Wvg	: Wet voorskeurrecht gemeente
WW	: Werkloosheidswet
Wwb	: Wet werk en bijstand
Wwnv	: Wet werk naar vermogen

